

ВІСНИК

V I S N I Y K

THE HERALD

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XXX, Ч. 7-8 (327-328)
YEAR XXX, № 7-8 (327-328)

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1976
JULY-AUGUST 1976

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

200-ліття Америки	1
Ярослав Стецько — Криза комунізму за залізною заслоною	1
Остап Невідомий — І такий у мене настрої (поезії)	5
Вістки з України	5
Іван Франко — Народники і марксиста	6
Ярослав Гриневич — Спомин про Івана Франка	8
І. М. Білинський — До проблеми громади і УККА	10
Світлана Новенко — Пишу тобі листа (поезії)	13
СУВФ — Визволення України — мета українців	14
Волод. Мартин — Російські дисиденти і самостійність України	16
М. Кушнір — Роля Церкви у будові підвалин української нації	20
АВБ — „Дружба народів — велика справа”	23
Ленін про жидівські погроми	25
Над свіжою могилою сл. п. Василя Бабія	25
Відкритий лист Ритікової до Ради Міністрів ССРСР	26
Ів. Левадний — Київ у 1936 році	27
Хто мордував і мордує?	29
Оксана Керч — Жінки української культури	30
Советські шпигуни в Канаді	31
Заповіді громадянських чеснот	32
Панько Незабудько — Журба московських імперіялістів	32
З життя Відділів	33
Трохи гумору	34

200-ЛІТТЯ АМЕРИКИ

Ярослав Стецько

КРИЗА КОМУНІЗМУ ЗА ЗАЛІЗНОЮ ЗАСЛОНОЮ

(Доповідь на ІХ Конференції Світової Антикомуністичної Ліги)

Насилля і обман

У ситуації, коли компартії здобувають у вільному світі чимраз сильніші позиції (Італія, Франція), чи в деяких африканських країнах (Ангола), в ідеологічному і соціал-політичному та економічному відношенні, вони **банкрутують** за залізною заслоною. Інколи це провокує парадоксальну діагнозу політичної ситуації, що може прийти час, коли визволені шляхом національно-визвольних революцій з-під комуністичного гніту народи в ССРСР і сателітних країнах допоможуть деяким західнім країнам звільнити їх від комунізму, яким він тепер безпосередньо загрожує.

У чому криза комунізму в поневоленних ним країнах і який шлях визволення від нього?

Комуністична система не виросла органічно з життя народів і людей. Її не здійснили чи то з поміччю вільних виборів, чи громадянською війною. Ні одна поневолена в ССРСР країна (Україна, Туркестан, Білорусь, Грузія, Вірменія, Азербайджан, Північний Кавказ, Ідель-Урал, Литва, Латвія, Естонія, окупована частина Фінляндії, та інші, чи сателіти — Польща, Східня Німеччина, Болгарія, Румунія, Словаччина, Чехія, Малярщина, Хорватія й інші) не завела у себе комуністичної системи власним зусиллям, але комунізм принесли на багнетах російські війська.

У 1918 р. існували в самостійній Україні, Грузії, Білорусі соціалістичні уряди, що обороняли незалежність країн проти большевизму, яку народи проголосили після повалення царату. У 1920 роках російські війська окупували відновлені держави. Напад на Польщу 1921 р. відбили польські війська в Гуді над Вислою, що його доконали українські дивізії. У 1940

році Росія окупувала Прибалтійські країни і частину Фінляндії; в 1944-45 окупувала Польщу, Малярщину, Болгарію, Румунію, Словаччину, Чехію, Східню Німеччину... Ніяких комуністичних революцій не було в тих країнах. Большевизм Леніна це була комуністична російська месіаністична ідеологія, в ім'я якої нова імперіялістична верства рятувала імперію, замінюючи змиршавілу царську провідну верству большевицькою. Замість месіаністичної ідеології царату — оборони „православ'я”, панславизму, прийшла месіаністична російська ідеологія — пролетарського, комуністичного інтернаціоналізму, світової пролетарської революції, яку передбачав уже Достоєвський. Він писав: „Російська національна ідея — це вселюдська ідея, отже всі люди мусять стати росіянами”.

Комуністична система і ідеологія стали формою модерного російського неоімперіялізму і неоколоніялізму. Ленін достосував марксизм до російської дійсності, до колективістичної ментальності і соціяльності російських народних мас, які звикли до колективістичного способу життя, маючи „мір” чи „общину”, тобто колективістичне господарювання. Маркс свою доктрину опрацював для розвинених індустріально країн і виключав можливість реалізації її в російській імперії.

Маркс про Росію

Маркс перестерігав світ перед російським імперіялізмом, опублікувавши цикл статей (1853-1856) в „Нью Йорк Трібюн”, які з'явилися видані його дочкою в збірці „Східне питання” 1897 р. в Лондоні. Комуністичні видавці ніколи не оприлюднили цих статей, у яких Маркс розкривав історичний російський імперіялізм,

що послуговується облудними ідеями для опанування світу. Маркс писав:

„Те, що залишилось константне і тривале — це експансивна політика російського уряду. Методи можуть мінятися, але російська політика залишається незмінною... Панславизм — як форма російського імперіялізму — це ніякий рух, що тільки змагає за національну незалежність, але це рух, скерований на Європу, який хоче знищити все, що створили тисячоліття історії. Це не можна здійснити без того, щоб не випалити з політичної мапи Малярщини, Туреччини і великої частини Німеччини...”

„Є тільки один шлях, — пише Маркс, — як з такою потугою, як Росія, поводитися, це — шлях безстрашності... Система застрашування є коротша дорога, як дійсне ведення війни... Росія передає західнім дипломатам ноти, так, як кидається собакам кістки, щоб їм зробити невинну приємність, коли вона сама використовує нагоду, щоб щось здобути...”

„Рахуючи на боягузство західніх потуг росіянин застрашує Європу і шрубує свої вимоги якнайвище, щоб показатись великодушним, як він тоді задовольниться тим, чого безумовно прагне”...

„Російський ведмідь на все здібний, поки він знає, що інші звірі, з якими він має діло, нездатні ні до чого... Європа дрягла, але війна мусіла б розворушити здорові елементи. Війна викликала б тривалі сили...”

Маркс цитує у своїй праці надвірного поета Катерини II, Державина: „Пощо тобі союзників, Росіє, нині? Йди вперед, і світ буде твій!”... „Не можна заперечити, що якраз у той час, як російський вплив на європейську політику був сильніший як будь-коли, дійсна сила російської армії зовсім не виправдувала такої політичної позиції”...

У збірці писань Маркса про прикривані месіянстичною ідеєю російські загарбницькі пляни, що має понад 150 стор. друку, не враховано того факту, що якраз марксизм, комунізм, стане тією новою ідеєю обману світу і облуди, якою буде закриватися російський неоколоніалізм і неоімперіялізм, щоб підкорити нові країни...

Перший елемент кризи

Отже першим елементом, істотним компонентом кризи комуністичної системи і ідеології за залізною заслоною є та обставина, що комунізм став модерною формою російського неоколоніалізму і неоімперіялізму. Союз СРСР з його сателітами не є добровільним об'єднанням суверенних націй, але насильницькою формою терористичної, тоталітарної комуністичної російської імперії, в яку збройною рукою включено висококультурні, з тисячолітними традиціями нації. Ахіллесовою п'ятою кожної імперії є поневолені в ній нації, їхня національно-визвольна боротьба, яка розриває імперію зсередини. Коли розвиток світу йде по лінії дезінтеграції імперій, творення національних держав — то цей процес не може зупинитися на кордонах російської комуністичної імперії. Кількість членів ООН зросла п'ятикратно від часу їх заснування.

Під прикривкою комунізму російські комуністичні імперіялісти на чолі з Брежнєвим проголосили створення „нового”, „небувалою історичного феномену” — „єдиного советського народу з спільною мовою — російською”...

13-го лютого ц. р. на З'їзді компартії України її перший секретар Щербицький виступив уперше зі звітною доповіддю російською, а не українською мовою. Увесь з'їзд був переведений російською мовою з виразним підкресленням, що КПУК України повністю підпорядкована ЦК КПСС, Політбюрові, Секретаріатові ЦК КПСС і її ген. секретареві Брежнєву. Як колись за царату, так тепер Москва визначає поняття — хто патріот? — „русский, православний, самодержавний”... Брежнєв у своїй доповіді на XXV з'їзді КПСС заявив: „Ми, советські комуністи, уважаємо оборону пролетарського інтернаціоналізму за святою обов'язок”.

В конституції СРСР читаємо, що Советський Союз — це держава робітників, селян і трудової інтелігенції, а не союз окремих націй-держав-республік...

Пролетарський інтернаціоналізм, комунізм, марксизм в принципі заперечують феномен нації і на практиці її етно-, гено- і лінгвіцидним методом винищують, як клясократичну, антинаціональну, антигуманну доктрину.

Але нації — це природний феномен, твір Бо-

жий, відвічний і незнищений, а советський народ це штучна, насильна конструкція намістка російського народу, спроба вимішання різних націй у фіктивний „советський народ”.

2:1 — відношення сил

Зудар концепції імперії з концепцією нації на всьому просторі опанованому комунізмом включно з Югославією, яка має в ярмі хорватів, словінців, болгарів (македонців) — це визначний характеристикум кризи комунізму за залізною заслоною. Відношення сил 2:1 поневолених націй до російського народу, коли врахувати також європейських сателітів, вирішує конфлікт у користь поневолених націй. Чим більше ненаситний російський імперіялізм комуністичного варіанту, тим більше конфліктних ситуацій він створює. Чим більше народів під його ярмом, тим сильніша загроза його розвалу зсередини в координованих національних визвольних революціях. У власних протиріччях він душиться. Заперечувати існування націй в ССРСР, їхніх прав на суверенні держави з усіма їх атрибутами, а одночасно обороняти права Анголі з усіма її прерогативами суверенітету — це означає давати полічник навіть середньошкільникам Грузії, Туркестану чи Литви твердженням, що їхні нації зникають і розпливаються в советському народі, але Уганда, Аміна мають повне право на суверенність. Не вже в усьому світі мала б існувати одна „нація” — советський народ у перспективі!? Не вже людство, людський рід мав би бути підмінений феноменом — „советським народом”? „Совет” означає „рада”. Що це за такий дивовижний народ мав би бути!? Яка суть того „людства” — „советського” мала б бути!? Брежнєв говорив на XXV з’їзді КПСС: „Зречення з пролетарського інтернаціоналізму означало б, що компартіям і всьому робітничому рухові відібралось б могутню і випробувану зброю”. Окрім „робітничого руху” існують національно-визвольні рухи, окрім робітничої верстви існує нація, якої лише частиною є робітництво, більше як половина людства, за словами підпільних авторів в Україні, йде сьогодні під прапором націоналізму.

„Національна свобода і незалежність проти комуністичного інтернаціоналізму” це — аль-

тернатива! Національне визволення поневолених народів — це альтернатива до комуністичного неоколоніалізму і імперіялізму. Комуністичний інтернаціоналізм, пролетарський інтернаціоналізм, советський протиприродний „патріотизм” неіснуючого „советського” народу кінець-кінцем мав би привести до повної варваризації життя.

Не існує культури без традицій

Культури націй мають свою основу в релігійних довговікових традиціях, без національних культур не може бути світової культури, не може бути світових геніїв: Шекспір, Шевченко, Гетте, Конфуцій стали світовими геніями тому, що були національними геніями. Денаціоналізація — тобто советизація — це є обезкультурнення, варваризація життя, дегреїзація життя. Ніколи національні культури не творяться насильним порядком, але виростають і наростають віками й тисячоліттями. Культурних революцій не буває. Є національно-політичні революції, які як антиімперіялістичні, антиокупантські, уможлиблюють продовження повного розвитку культури поневоленої нації у нав’язанні до її тисячолітніх джерел. Культурно-політична революція — це створення передумов для вільного розвитку, спертого на традиціях, національної культури. „Поворот до традицій”, „поворот до первісного християнства”, „поворот до конфуціанізму” — це революційні національні гасла епохи боротьби проти варварського комуністичного інтернаціоналізму чи пролетарського інтернаціоналізму. Маоїстська „культурна революція” — це нищення первнів п’ятитисячолітньої китайської культури, при імпортуванні в китайську духовість російських-ленінських і марксистських елементів, чужих китайській духовості.

В одних народів є християнські, в інших ісламські, в ще інших конфуціанські чи буддистські або шінто — основи культури. Марксо-ленінсько-сталінських чи маоїстських основ культури як універсальних її принципів бути не може. Насильна індоктринація цими протиприродними, антинаціональними, антирелігійними елементами створює духову порожнечу, безбатченківство і озвіріння людини без коріння. Людина росте тоді, коли живе у віках

нації. Марксизм позбавляє її власного національного коріння, ленінізм — тобто большевизм має виповнити позбавлену традиційного національного змісту неросійську людину російським змістом. Це намагання само собою створює вже кризу.

Істотна різниця між російським комуністичним імперіялізмом і імперіялізмом інших великодержав — Англії, Франції чи Іспанії полягає в тому, що російський імперіялізм є не лише мілітарним, стратегічним, економічним, але він намагається поневоленому народові і поневоленій ним людині накинати своє уявлення життя, свій шлях і спосіб життя від онтології, метафізики, філософії, від безбожництва по колгоспи і соцреалізм в культурі.

Дві тисячі років Божа наука — християнство чи інша релігія — намагається перевиховати людину, але її природи змінити не може, отже як може діалектичний матеріалізм і комунізм змінити природу людини!? Уже в самому задумі большевизму лежить джерело його кризи і ранішого чи пізнішого упадку.

Крадіж ідей

В основі большевизму стояли насилля, брутальний терор та обман. Ніколи комунізм не доходив до влади своїми власними ідеями. Ленін проповідував передання в приватну власність поміщицької землі селянам, фабрик робітникам, самовизначення поневолених країн включно з відділенням від Росії... Ні одне із цих гасел не є комуністичним.

Комуністичними є колгосп, колективізація, позбавлення приватної власності, перебрання фабрик партійно-державною бюрократією, національне уярмлення. Монопартійно-державний капіталізм, колективізм, диктатура Політбюро, імперіялізм панівної нації — це реальна комуністична система.

Гуманного комунізму бути не може. Його неприродні ідеї не можуть бути здійснені інакше, як терором. Сама концепція диктатури пролетаріату, на ділі ще вужчого гурту-монопартії, а властиво ще вужчого — ЦК, а й ще вужчого — Політбюро і в остаточному — генсекретаря має своєю закономірністю — терор. Тим більше не може бути гуманним комунізм як неоімперіялістична російська ідея, яка має

бути прикривкою для брутального колоніалізму. Ще ніколи не було і не буде демократичної імперії. Парламентарна демократія була у метрополії — у панівній нації, але в колоніях чи поневолених країнах завжди панували окупаційний терор чи мілітарна окупація.

Без прав нації немає прав людини

Права людини поневоленої нації ніколи не можуть бути здійснені у жадній імперії, бо передумовою цих прав є здійснення прав нації, незалежна суверенна народоправна власна держава поневоленої нації.

Про демократизацію чи людське обличчя комунізму не може бути навіть мови тим більше в імперії! Комунізм є неокolonіалізмом і неоімперіялізмом, а кожен колоніалізм і імперіялізм означає насильство.

Є абсурдом уважати можливим здійснення прав людини поневолених націй, тим більше у тоталітарній комуністичній імперії. Розвал імперії є передумовою здійснення прав людини, бо він здійснює права нації!

Насильство і обман лежать в основі російської комуністичної імперії, і вони продовжують систематично. Як довго вони можуть втриматися?! Це вагомні елементи кризи і банкрутства комунізму.

Комуністичний інтернаціоналізм — це: а) діалектичний матеріалізм, б) історичний матеріалізм, в) клясократизм з формулою диктатури пролетаріату (безнаціонального), г) воююче безбожництво, ґ) антинаціоналізм і антипатріотизм, д) інтернаціональна світова протиприродня „спілка” пролетарів, е) форма російського імперіялізму і прикриття неокolonіалізму інших імперіялістів в Європі (тітоїзм) і Азії (маоїзм) чи ганойський неоімперіялізм і т. п. в Америці (кастроїзм теж в... Анголі) і т. п.

Самі протиріччя з розвитковими процесами життя таки в країнах за залізною заслоною.

У своїй доповіді на Світовій Конференції ВАКЛ у Вашингтоні я намагався довести документацією з фронту боротьби, що сталося чудо відродження і оновлення зокрема молодого покоління уярмлених народів в СРСР і в сателітних країнах в ідейно-світоглядovому, національно-політичному, соціально-політично-

му, релігійно-філософському, економічно-програмовому, державно-устроєвому аспектах, базованих на віковичних традиціях національних і релігійних окремих націй. Між ідейно-програмовими засадами визвольних процесів в уярмлених країнах — Україні, Грузії, Білорусі, Литві, Естонії, Туркестані, Хорватії, Словаччині, Мадярщині, Болгарії, Румунії, Східній Німеччині і ін. висуваються на перше місце: а) примат духового первня у філософії та в суспільній діяльності; б) примат нації, що в історії й у сучасності (згадати б велику кількість народів, що здобули свою самостійність у минулих десятиріччях) є наріжним каменем відносин між державами світу, а національне питання у пов'язанні з соціальним — світово-історичне; в) ідеал власної держави, ні від кого незалежної, повністю суверенної; г) соціальна справедливість для всіх верств і прошарків нації; г) тільки націоналізм — основа відродження і справедливого впорядкування світу, а не псевдоінтернаціоналізм, комунізм чи анархізм; д) гідність людини, як богоподібної істоти; е) віра в Бога і важливість релігійного життя; є) традиції і рідна історичність; ж) культ честі і лицарства, свобода думки і досліду; з) героїчна концепція життя; и) примат спільнотного над егоїстичним; й) героїчний національний гуманізм; і) альтернатива до імперіялізму — націоналізм, як окремий шлях від комунізму і капіталізму.

(Закінчення буде)

ВІСТКИ З УКРАЇНИ

Міліція і Великдень у Києві 1976 р.

На Великдень у Києві міліціонери весь час слідували під православними церквами, щоб не допустити молоді до церковних Богослужень. Всіх, що входили до церкви, міліціонери затримували і саджали до поліцейних сантажних автомашин. Таких задержано біля 200 осіб.

Закрито ще одну церкву

Церкву св. Петра і Павла на Личакові у Львові закрито і забито дошками. Вулиця Руська запущена, тут і там вікна повибивані, не зважаючи на те, що написи свідчать про історичне значення цих будівель.

Черги за чергами.

По містах України біля крамниць відновилися черги за харчами. Майже зникли з крамниць м'ясні продукти, люди купують хліб та інші товари, бо завтра їх може не стати. Тракткування покупців, а особливо колгоспників, завідувачами крамниць — хамське. „Нст" і „не панімаю" заявляють продавці покупцям. Коли місцева людина ввійде до крамниці „Каштан", в якій товари продаються лише за долари або іншу чужоземну валюту, її виганяють з тієї крамниці.

ПОЕЗІЯ З УКРАЇНИ

*І такий у мене настрій, і така натура,
Щоб, змирившись, не змиритися ні з чим,
Щоб не думати дочасно, що життя готує,
Коли так тривожно даль мовчить.*

*А та даль — мов незапущена ракета,
А та даль — у синіх васильках.
Тут колись впаду я золотим ранетом
На Чумацький чи на інший шлях.*

*А тепер усе це не для мене,
Слово душу-росу випиває,
Дні несуться гінко, як олені,
Бджолами вистрілює трава.*

*В клопоті, в турботі, в тихій вірі,
З василечком луговим в губах
Кочу над тривожним синьовиром,
Тільки листя дзвонить на дубах.*

*Дзвонить зелен-яро, буде — жовто-журно,
Тільки це далеко, ще десь там,
Де ніхто землі не сторожує,
Де роса не капає з світань.*

*Буде, то хай буде. А тепер — немає.
А тепер — для мене все, і я — для всіх.
І найбільше щастя — це прийти до мами
Й з білої сільнички брати сіль.*

*Посипати хліб, а може й душу,
І дивитися в задумане вікно,
Де падають гнилиці — жовті груші,
Із яких пора було зробити вино.*

*Груші падають і гупають, аж стогне
У росі впокоєна земля,
Над якою небо — синім стогом,
Синім і прозорим іздала.*

*Груші падають, і я їду збирати,
Жовті оси жальцями вертять.
Груші, наче соковита радість,
За якою чується життя,*

*За якою рідне стає рідним,
А далеке кличе не забудь,
Що на цій землі усі ми рівні,
Та у кожного — і своя груша й путь.
Остан Невідомий*

НАРОДНИКИ І МАРКСИСТИ

Отим то не диво, що свідоміші українці виступають проти цієї згубної доктрини, як мовлять. Правда, боротьба мусить бути нерівна. Соціал-демократична доктрина тішиться далеко більшими масками (царської цензури, ніж український дух. Вона видає багато книжок, має своїми органами деякі товстенні місцянки (раніше „Новое Слово“, тепер „Научное обозрение“ і „Начало“), а українство не може боронити себе і розвивати своїх поглядів відповідним способом. Тільки на полі економічного змагання на українській ґрунті виступив проти соціал-демократизму д. Микола Василювич Левитський, та й то виступив не з власної охоти, а для оборони справи, котрій він видав свою силу і працю — хліборобських епілок. Д. Левитський займається від 1894 р. орґанізацією хліборобських епілок головно в Херсонській губернії, але за його починком епілоковий дух розширюється й на інші губернії, навіть не-українські. Левна річ, при браку засобів і при неохоті російської інтелігенції до праці на користь цього руху в початках його мусило бути багато невдач, помилок, розчарувань. Але проте дух не перестав і виявляє деякі прикмети безмірно цінні власне з педагогічного погляду. Отжеж цікаво, що власне російські марксистки найзавзятіше накиннулися на той дух і на д. Левитського, не тільки відмовляючи його роботи всякого значення, але гаяючи її як реакційну і шкідливу, бо, мовлять, вона спинає конечний і едіноспасительний (по Марковській реценції) процес пролетаризації епілоківських мас, котрі, мовлять, тільки тоді будуть дозрілі для поступу і для соціалізму, коли цілком шезнуть з лиця землі яко самостійні господарі, а всі поробляться наймитами, фабричними робітниками і пролетарями. Я певний, що в XX віці люди не схочуть вірити, щоб така безглузда й антигуманна доктрина могла колинебудь розгараювати голови і серця молоді, як котрі на устах є раз-у-раз любов до народу і любов до поступу.

Щоб відперти нападні марксистки на свою улюблену роботу, д. Левитський зважився звести з ними боротьбу в Петербурзі на засідан-

Петербуржана І. Франка на передукована нижче рецензія І. Франка на книжку А. Фаресова „Народники і марксистки“ (С. Петербурґ, 1899) була вміщена в „Літературно-Науковому Вістнику“ того ж року в книжці ч. 6. Не зважуючи на свою важливість для освітлення світогляді Івана Франка і його ставлення до марксіського соціал-демократизму ця рецензія не була передрукована ні в якому із советських видань Франкових творів. Дуже скупі згадки про цю рецензію також і в советських працях про світогляд І. Франка.

Микола Левитський (1859-1934) — громадський діяч і кооператор, відомий широко на Україні як „артільний батько“: він заснував перші на Україні і взагалі в Східній Європі хліборобські епілки по селах і виробничі артілі між робітниками по містах. (Іван Франко про соціалізм і марксист, рецензія і стаття, 1897-1906. Вступна стаття і довідка Богдана Крайпева, 1966).

Німечський соціал-демократизм, перешеленний на російський ґрунт працями Плеханова, Струве, Тулан-Барановського й ін., збувся собі багато прихильників серед молоді і навіть загально серед освіченої проматі, котрій він імпуноував знанням будучини, простотою в ставленні і розв'язуванні найскладніших питань, догматичністю тез, ніби науковою фразеологією і тим, що пок. Драгоманов у німецьких соціал-демократів називав „жидівською самохвалтьбою“. Є се характеристичне явище, що саме в пору, коли сей марксіський соціал-демократизм і з поглядом на свої наукові основи, і з поглядом на свою політику як партія в Європі олігархичний банкрутства, він збувся собі найтарахлиших прихильників у Росії, серед російської молоді. Дуже сумно, що на сю доктрину молоді в значній часті тарячшя українська моль, хоч соціал-демократизм стає ворожою як проти всяких об'явів суспільної самодіяльності та децентралізації, так само і проти національного українського руху, і з того погляду є для українства далеко гіршим ворогом, ніж російське самодержавіє і російська цензура. Бо коли самодержавний тиєк є тиском фізичної силі і, так сказати, в'яже руки, то соціал-демократизм краде душі, напоює їх пустими і фальшивими доктринами і відвертає від праці на рідному ґрунті.

нях „Вольно-Экономического Общества“. Про ті суперечки і про саму особу д. Левитського говорить д. Фаресов у брошурі, котрої титул ми виписали вище. Подаєм з неї поперед усього інтересні біографічні дані про д. Левитського, того незвичайного чоловіка, що в теперішніх часах і при теперішніх російських порядках зумів знайти в собі живе, справді практичне і справді поступове та широке діло серед народу.

Іван Франко в Захисті УСС у Львові
Зліва: Ірена Домбчевська, хор. УСС д-р Євген Щуровський, Іван Франко, д-р Броніслав Овчарський, лікар. Друкується вперше.

Осінь 1915

Він народився 25 марта 1859 р. в с. Хмільній, Київської губернії, Черкаського повіту, де його батько був священиком. Пізніше батька перенесено до с. Федваря, Херсонської губ. Скінчивши гімназію в 1879 р., Микола Васильович подався до Москви, де записався на медицину, але, виключений з університету внаслідок студентських розрухів 1880 р., він 1881 р. записався на право в Харківському університеті і скінчив його 1885 р., а в 1891 р. одержав право бути адвокатом (присяжним повіреним) при окружнім суді в Єлисаветграді. Але адвокатом йому не довелось бути: доля тягла його здавна в інший бік . . .

Бувши на другім курсі, Микола Васильович утратив батька. Батько лишив осиротілій сім'ї невеличке селянське господарство, яке закупив у с. Федварі. Микола Васильович задумав господарювати на нім, бо се ж було оди-

ноке джерело удержання його і матері. Зимою він учився в університеті, а по екзаменах (в Росії вони відбувалися в маю) зараз вертався додому і просто від лекцій переходив до плуга. „Правда, я страшно втомлявся, — оповідає він, — особливо зразу, але зате я почував себе дуже добре, стаючи близько до природи і до народу. Приходилося важенько, нічю я майже не спав, треба було пасти воли, жити майже самими сухарями, пшоняною кашею та галушками. Але я почував себе чудово, близькість до природи, праця і стичність з народом якось піднімали мене, підбадьорювали духа після всяких пережитих невигід міського життя. Тоді я особливо полюбив природу, землю і хліборобство. Сю любов я заховав і досі і, здається, заховаю й до гробу. Восени, скінчивши всі роботи в полі і обмолотившись, я знов подався на університет кінчати курса“.

На сьому ґрунті, не з доктрини, а з практичної потреби і з гарячої любови до народу вирости й хліборобські спілки д. Левитського. „На самім собі, — оповідає він, — я досвідчив усіх недогід і хиб одинокого господарства. 1884-85 у нас були дуже важкі роки. От тоді то, будвши сам знайомий з сільським господарством і маючи ненастанні зносини з народом та знаючи його потреби, я й піддав селянам думку лучитися в спілки, щоб допомогти своєму лихові. Вони прийняли думку прихильно, але задля браку засобів годі було приступити до організації спілок. Тільки в 1894 р. селяни самі прийшли до мене з тою думкою: тоді з'являється в с. Федварі перша спілка.

Ми не будемо тут оповідати історії сього руху, започатого д. Левитським (його перші фази були показані у гарній статті Слуцького в „Житю і Слові“ 1896 р.), бо надіємося одержати від нього докладнішу працю від когось з місцевих людей, близьких до сього діла. Не оповідає сеї історії й д. Фаресов; головний зміст його брошури се боротьба д. Левитського з марксистами. Найважніша тут — гаряча промова д. Левитського, виголошена у В(ольно)-Ек(ономическом) Общ(естве), в котрій він наглядно показав реакційність соціал-демократичної доктрини, ненауковість і односторонність їх поглядів на історію і безпрограмовість їх змагань у Росії. „Їх безкровна фразологія. —

120-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ**СПОМИН ПРО ІВАНА ФРАНКА**

Цього року відзначаємо подвійними роковинами Великого Каменяра — Івана Франка, автора пісні-гимну „Не пора, не пора москалеві, ляхові служити”.

Я зустрічав на своєму шляху різних визначних українців. Про це писав у біографічному нарисі „Катря Гриневичева”, що вийшов окремою книжкою в році 1968. Чимало діячів нашого культурного ренесансу початків ХХ століття переступали поріг нашої хати, щоб відбути візиту, „порозмовляти з Гриневичевою”. Між тими постатями, які я бачив у нашому помешканні, був і Іван Франко.

Мати довго вагалася запросити цю „велич” у нашу хату і щойно картка д-ра Володимира Коцовського з Іматри, на якій були зображені лікувальні джерела, з питанням до матері:

мовить д. Левитський, — нагадує мені найгірших консерватистів. В економічному житті вони вітають сконцентрований капітал; в політиці вони такі самі централісти і місцеві мови вважають „діялектами” (се ще не біда, якби вони тим „діялектам” не відмовляли права на життя і розвій! — І. Ф.) і т. д. Ну, чим же ж гірша така „програма” від інших найтемніших моментів нашого суспільного життя? Я дивуюся, що з цими панамі ще розмовляють, як з поступовими діячами. Найкращу віру в свідомий і благородний елемент в історії вони вбивають, величаючи „економічний матеріалізм”, і тій безсоромності нема кінця.

Дуже добре визначається в брошурі д. Фаресова характер д. Левитського — палкий, поетичний, схильний до оптимізму, але наскрізь цинічний і правдомовний, наскрізь пройнятий потребою свідомої праці інтелігенції серед народу в противенстві до соціал-демократичного фаталізму і спільної, публічної праці в противенстві до сектярського відокремлення і безплідного „самовершенствования” т. зв. толстовців. „Я ж не толстовець в гіршім значенні цього слова, — заявляє в однім місці д. Левитський, — і міряю цивілізацію не числом вигоптаных личаків, а числом ідей”.

„Бачили Ви Франка? Були Ви в „Літературно-Науковому Вістнику”? пригадала матері бажання д-ра Коцовського, як говорено, „нефортунного свата поета”, щоб мати запросила Франка, який жив із хворою дружиною.

Після зустрічі з Іваном Франком у редакції „Літературно-Наукового Вістника”, куди мати принесла вірш п. з. „Мій сумнів”, вона запросила Франка на відвідини після того бував у нас не раз. Ми жили тоді в Кам’яниці при вул. Гловацького ч. 8, мешкання було невигідне, бо вхід був через кухню, через яку гості мали проходити у вітальню. Ми, діти, бачили кожну особу, яка приходила до матері. Пізніше у мешканні при вул. Мурарській ч. 52 було вже два входи.

Мій батько, Осип Гриневич, вчив у т. зв. школі вправ. Пригадую світлину дітей Івана Франка, на якій було написано: „Нашому вчителеві Анна, Андрій, Тарас і Петро”. Світлина ця пропала тоді, як з приходом большевиків ми знищили багато вартісних паперів, листів і світлин.

Найстарший, улюблений син Івана Франка, Андрій, помер. 27 квітня 1913 р. Іван Франко написав листа німецькою мовою до проф. Ягіча, який у перекладі звучить: „Високоповажаний Пане Раднику Двора! Сьогодні, 27 квітня. у нас, українців, перший день Великодня. Сподіюся, що Ви не візьмете мені за зле, коли в цьому дні привітаю я Вас нашим церковнослов’янським „Христос Воскрес!” і до цього привіту долучу моє сердечне бажання для Вашого здоров’я і поведження. У цьому святі Великоднього тижня стрінуло мене велике родинне нещастя: мій найстарший син Андрій помер нагло на скорч”.

Іван Франко, хворіючи, тратив чимраз більше владу у своїх руках. На гостині треба було його кормити. Він уже не писав сам, а тільки диктував. Коли робив закупи, — купці чіпляли пакуночки на гудзиках його пальта.

Ми, учні, зустрічаючи Івана Франка, творили біля нього приятне і ласкаве товариство.

Осінь 1915 р. перебував Іван Франко в За-

хисті УСС-ів при вул. Петра Скарги недалеко храму св. Юра. Опісля він забажав мешкати у своїй віллі при вул. Понінського. Тут, з початком травня 1916 р., відвідали моя мати і я Івана Франка. Я був тоді УСС-ом. Кімната, в якій він жив, була скромно умебльована: столик, біля нього відро, залізне ліжко, вішак на одяг. З другої кімнати чути було голос куратора, колишнього Франкового шкільного товариша, рад. Карла Бандрівського, який якійсь жінці давав доручення про те, що вона має варити для Франка. У розмові Франко скаржився на болі в спаралізованих руках. Мати потішала його: „Ось прийде літо і ви, пане докторе, поїдете у Криворівню, де напевно вам pomoже джуркальце”. — Франко звернувся до мене: „А може ви хочете бути поетом, письменником? Шевцем будьте, а не поетом. Мене пошанували ювілеєм, а я волів би, щоб це відро було вилите в пору”. Говорити Франкові було тяжко, і ми почали з ним прощатися. Франко поклав свої спаралізовані долоні у мої і материні руки, і ми відійшли. Вже більше ми Івана Франка не побачили в живих. 28 травня 1916 р. він замкнув навіки свої стружені очі.

Похорон Івана Франка обернувся на національну маніфестацію, дармащо похоронний кондукт вів тільки один священник. Митрополит Андрей був тоді на засланні в Росії. Якщо б він би був у Львові, похорон мав би інакший вигляд. Співали численні хори, домовину несли Українські Січові Стрільці. Син Тарас прибув з УСС-ами з фронту, а Петро з австрійської армії, де служив як летун. У похороні взяла участь численна шкільна молодь. Виголошено жалобні промови, але так, як за життя мусів Іван Франко бути „в наймах у сусідів”, так і по смерті домовину з його тлінними останками зложено у чужому гробівці А. Сікори. Щойно 17 років пізніше перенесено домовину з тлінними останками Івана Франка на інше місце, де визначний мистець Сергій Литвиненко у пам'ятнику зобразив каменяра, що лупас молотом скелю. В році 1943 тодішній львівський митрополит, а тепер кардинал Блаженніший Патріярх Йосиф, під час Зеленосвяточних Поминок в асисті численного духовенства відправив на гробі Івана Франка урочисту панакхиду.

Іван Франко — це була одна з тих постатей, що являються у нашому народі раз на сторіччя. Він автор таких могутніх поезій, як „Мойсей” з пророчими словами: „Та прийде час і Ти огнистим видом засяєш у народів вольних колі, труснеш Кавказ, вперешся Бескидом і глянеш, мов хазяїн домовитий, по своїй хаті і по своїм полі”. Або: „Чи побіди довго ждати? Ждати довго! То й не жди! Нині вчися побіджати, завтра певно побідиш”.

У своєму листі з 24 березня 1976 року Блаженніший Патріярх Йосиф, познайомившись з мою працею „Релігійність в житті і творчості Івана Франка” написав до мене: „Треба, щоб на цю тему хтось написав основну студію про Франка і тим зробив би для Церкви і для народу велике діло, бо Франко був геній”.

За довгі роки раз тільки отримав я листа від дочки Франка, Анни Франко-Ключко, вже тут, в Нью Йорку. Тепер вона живе в Канаді, в Торонті, і має 83 роки. Живе споминами про свого великого Батька.

Ярослав Гриневич

ІСТОРИЧНА ПОПРАВКА

У листі до редакції ньюйоркського „Нового Русского Слова” з 7 травня п. А. Коралі пише, що „з 1864 року, коли закінчилась російсько-кавказька війна, і до 1917 року, коли комуністи захопили владу в Росії, не було ані одного черкеса заарештованого росіянами”. Це твердження, пише С. Бейбулат, не має нічого спільного з історичними фактами, які промовляють самі за себе:

1. З 1864 до 1904 року переводилося виселювання північнокавказців до Оттаманської імперії (Туреччини). Їх число перевищило 1.200.000 людей.

2. Розправа з горянами Північного Кавказу тривала 12 років після закінчення війни. В 1875-76 рр. число самих тільки провідників (серед них Алібек Хаджі і Дада Дзунсовський), страчених військовим трибуналом у м. Грозному, доходило до 25 осіб, не кажучи про вбитих і поранених горян.

3. Біла армія на Північному Кавказі зруйнувала і спалила декілька десятків аулів. Генерал Денікін пише у своїх мемуарах, що Дагестан і Чечня являли собою „киплячий котел” і відтягали великі сили Білої армії.

 * С К Л А Д А Й Т Е Д А Т К И *
 * Н А *
 * П Р Е С О В И Й Ф О Н Д „ В І С Н И К А ” *

І. М. Білинський

ДО ПРОБЛЕМИ ГРОМАДИ І УККА

(Доповідь, виголошена на громадській нараді у Філадельфії 12 б. 1976)

Як звичайно в громадському житті перед різними з'їздами чи конгресами відчувається пожвавлення зацікавлення громадськими проблемами перед черговим XII Конгресом Українців в Америці, що відбудеться в жовтні цього року.

Проблеми життя спільноти завжди існують, як довго живе спільнота. Іншими вони були 25 років тому, іншими є сьогодні й іншими будуть завтра. Важливе, щоб спільнота ці проблеми усвідомлювала й еманувала з-поміж себе активний провід, здібний ці проблеми розв'язувати.

Громадським проводом української спільноти в ЗСА є Український Конгресовий Комітет Америки, в якому об'єднано діють крайові центральні, братські Союзи, суспільно-політичні організації, наукові і шкільні інституції, жіночі, студентські й молодечі організації та ін.

Можна сміливо твердити, що в жадній іншій країні українського поселення нема такої центральної репрезентації, в якій краще була б здійснена консолідація українських громадських і політичних сил, ніж це є в УККА.

Навіть опоненти УККА прилюдно це стверджують, коли кажуть, що нема в нашій спільноті опозиції до УККА, бо хіба комуністи могли б бути в такій опозиції, але є тільки окремі люди чи групи, які мають деяке застереження до структуральної побудови, статуту і практики ведення праці.

Нема сьогодні потреби говорити про працю чи осяги УККА в різних ділянках життя спільноти, бо це загально відомі речі і навіть найбільший критик УККА неспроможний цих осягів знецінити.

Напередодні чергового Конгресу Українців в Америці варто, однак, застановитися над проблемами життя спільноти й зокрема тими думками, що їх висувають окремі люди з т. зв. „зовнішньої” опозиції, хоч і не завжди з метою користі й добра громади й УККА.

Немає такої установи чи інституції, яка структурально й організаційно була б доско-

налою, не є таким і УККА, й тому постійно, на протязі його існування і дії удосконалювано його статут та методи праці. Нові думки родяться в дискусії і тому обговорення будь-яких проблем повинно змагати до шукання позитивних розв'язок, а не бути тільки критикою для критики, бо це нічого корисного не дасть, а, навпаки, лише зрушує емоції для ширення розладу в громаді.

Коли говорити про УККА, як центральну репрезентацію українців у ЗСА, то треба завжди визначати його місце і роль у розв'язці громадських проблем і з цієї точки зору аналізувати доцільність будь-яких структуральних чи статutowих змін, які мали б скріпити його органічно й посилити його працю. Самі зміни для змін, — це те саме, що критика для критики, опозиція для опозиції, — це тільки форма негачії, яка ще ніколи користі громадській справі не принесла.

Щоб дати змогу всесторонньо обміркувати стан в громаді і її проблеми, Екзекутива УККА створила була спеціальну комісію для розгляду громадського життя і його проблематики. Ця комісія влаштувала дві громадські наради в Нью Йорку, на яких були виголошені доповіді з різних ділянок. Доповідачами були теж і люди з опозиції з-поза структури УККА. Однак, замість шукати розв'язок і ставити проєкції розвитку громадського життя на завтрашній день, окремі доповідачі з опозиції обмежились радше до критичних завваг щодо структури і статуту чи керівних органів УККА на першій нараді, а на другу нараду, де були ставлені проблеми громадського життя, вони зовсім не прийшли, бо це їх не цікавило.

Відповідаючи на такі критичні завваги у вичерпній статті п. заг. „Структура УККА й вимоги життя”, що була надрукована у „Свободі” з 21 лютого ц. р., проф. Петро Стерчо переконливо ствердив, що критики організаційної структури УККА вломлюються у відчинені двері, коли говорять, які зміни треба впровадити у структурі УККА для повнішої консолі-

дації і, як вони кажуть, „демократизації” органів УККА.

Пригляньмося хоч би коротко, що видвигають ті, які звать себе опозицією до УККА, я сказав би, які звикли творити в громаді опозицію для опозиції, не даючи свого власного вкладу в громадську працю, не кажучи вже у працю УККА.

Опозиція часто робить закид про брак демократичності й потребу лібералізації УККА, хоч вся система УККА побудована на засаді якнайширшої репрезентації і виборності. Система УККА складається з представництва крайових організацій, Відділів УККА і платників Народнього Фонду. В керівних органах УККА — Екзекутиві, Політичній Раді і Раді Директорів заступлені різні організації і жадна з них не може мати більше як двох своїх представників в одному органі. Лише від активності представників поодиноких організацій залежить, який вклад ця організація дає у працю УККА і яке її місце в ньому.

Не зважаючи на такий принцип демократичної побудови системи УККА, опозиція залюбки говорить про домінацію одного політичного середовища, яке в керівних органах, на десятки членів з різних організацій і політичних середовищ, має таку саму кількість — двох представників —, яка прислуговує, згідно зі статутом, кожній іншій організації.

Тому жадних підстав не має закид про брак паритетності чи закид про брак толеранції в керівних органах УККА, де всі справи вирішуються на засаді шукання узгодження і демократичного голосування, при повній свободі виміни думок.

Пропозиція опозиції з кіл Асоціації Українців в Америці, яка не є членом УККА і таким не бажає бути, як стверджує в своєму бюлетені, але постійно УККА критикує і ставить до нього вимоги, — іде по лінії перетворення структури УККА на так звані громади, де всі в громаді мали б право обирати і бути обраними до керівних органів УККА, без обов'язку платити Національний Даток і обов'язку праці та відповідальності в керівних органах УККА. Одним словом, ішлося б тут про перетворення УККА із загальної репрезентації української спільноти на ще одну організацію з фізичним

членством, що на ділі давало б можливість домінації громади однією групою.

Закид, що, мовляв, у керівних органах сидять задовго ті самі люди, чи провідне становище мають братські Союзи, не витримує критики, бо ж кожна організація має право посилати до керівних органів УККА таких людей, яких вважає для такої праці найкращими, і ніхто не може ззовні диктувати тій чи іншій організації, кого вона має посилати до керівних органів, якщо ми зберігаємо принципи демократії.

Також негачія братських Союзів не має основ, коли врахувати вклад, який дали в українське громадське життя Союзи, їхню потенційну людську і фінансову силу і їхнє незаперечне важливе місце в житті громади.

Легко ставити критичні вимоги зміни людей чи структури, однак важко знаходити відповідних людей для громадської праці, яка користей людині не приносить, хіба труднощі й надривання власних сил і здоров'я.

Подібно не мала б теж корисного примінення пропозиція обрати на Конгресі лише президію з трьох людей, яка відповідала б і керувала УККА, Екзекутиву перетворити на планувальну раду, а здійснювання усієї праці передати платним референтам-урядовцям, призначуваним Екзекутивою. Не зважаючи на те, що фінансово такої структури УККА не міг би видержати, бо ж знаємо з досвіду, якими фондами розпоряджає УККА і за які гроші працюють урядовці Канцелярії УККА, — така пропозиція змінила б зовсім характер УККА як центральної репрезентації українців в Америці і перетворила б його у бюрократичну установу.

Дискусійною справою є, чи краще залишати в структурі УККА Політичну Раду і Раду Директорів УККА, чи зліквідувати Політичну Раду, а її завдання передати Раді Директорів.

На ділі, суть справи не в ліквідації Політичної Ради, а в точнішому визначенні її компетенцій і завдань, бо Політична Рада є форумом для плекання політичної думки і обмірковування різних проблем суспільно-політичного характеру. Там є нагода шукати для тих проблем розв'язок.

Вимога обмежити вибір членів керівних ор-

ганів двома каденціями була вже предметом дискусій перед попереднім Конгресом УККА, і тоді знайдено компроміс, що висловлено це в статуті у формі побажання, враховуючи, що з одного боку це могло б елімінувати від праці в УККА людей з великим громадським досвідом, а з другого — було б формою диктату своїм складовим організаціям, кого вони мають делегувати до керівних органів.

Проекти такого чи іншого обмеження кількості членів керівних органів, зокрема Екзекутиви, теж дискусійні, бо ж ті, хто брав участь у попередніх Конгресах, знають добре, що навіть ті організації, які вимагали в дискусіях перед Конгресом обмеження кількості членів Екзекутиви, на Конгресі домагались свого представництва в Екзекутиві. І, тільки йдучи назустріч повній консолідації, Номінаційна комісія погодилась збільшити кількість членів Екзекутиви. Тому справа не в кількості членів Екзекутиви, а в кількості людей, які в Екзекутиві активно працюють, бо, ніде правди діти, є такі товариства чи організації, які вимагають свого представництва в Екзекутиві чи інших керівних органах УККА, але обов'язку праці не шанують.

Також закид, що, мовляв, у керівних органах УККА нема відповідного представництва молоді, незгідний з дійсністю, бо всі студентські й молодечі організації мають своїх представників у керівних органах, а в Екзекутиві є представник Конференції студентських і молодечих організацій. Це інша справа, що молодечі організації посилають часто до керівних органів своїх представників старших віком, з більшим громадським досвідом, але це теж їхня справа, кого вони делегують до УККА. Що не зовсім виправдала своїх завдань Конференція студентських і молодечих організацій, як це ствердила голова Конференції на нарадах Ради Директорів УККА, бо важко було навіть стягнути членів на засідання Управи, це вже проблема самої молоді і їх організацій. Усі бажали б бачити якнайбільше представників молодого покоління в громадському житті, але погляньмо на дійсний стан не тільки в студентських і молодечих організаціях і установах, — чи не існує всюди проблема браку зміни, чи нема всюди активного намагання передати

провідні пости у молодші руки, яких, однак, важко підняти?

Це — проблема, яку спільнота мусить розв'язати, якщо не бажає зникати.

Не зважаючи на те, скільки не говорити б про структуру чи статут УККА і доцільність таких чи інших змін, проблема є і залишиться в людях до праці. Бо найкраща структура буде непридатна в житті, коли не буде ідейних, жертвенних людей для здійснювання завдань і планів.

Це і є проблема для УККА, бо його успішна дія вимагає добре поставленого організаційного апарату і добре поставленої Канцелярії.

Якщо говорити про базу консолідації, то треба виразно ствердити, що в системі УККА є місце для всіх, хто визнає ідейні і програмові заложення, на яких побудований УККА і хто бажає в системі УККА діяти.

Ті, хто ставить вимогу до УККА, як, наприклад, Асоціація, що, мовляв, ми прийдемо до УККА лише тоді, як він буде такий, як вони хочуть, а при цьому закидають УККА брак демократичності, — дають лише доказ своєї громадської нетолерантності і виключності у відношенні до всієї спільноти в системі УККА.

Структура УККА зберігає принцип якнайширшої репрезентації всієї спільноти через членство крайових централей і платників Народного Фонду. Це найширша демократична база, яка творить українську зорганізовану громаду.

Проблема не в тому, скільки є платників Народного Фонду, але в тому, що через членство крайових централей, братських Союзів і сотень різних організацій, установ і товариств УККА є дійсною центральною репрезентацією української спільноти в Америці і має право в імені її говорити.

Ті, які вибирають шлях поза УККА і лише творять опозицію для опозиції, виправдання такої своєї постанови в громаді не знайдуть.

Можна критикувати діяльність кожної установи і провідів, можна і треба постійно скріплювати й удосконалювати структури, статуту чи методи праці, але до критики треба підходити розважно, конструктивно, стверджуючи фактичний стан в бажанні допомогти установі у розв'язці не раз дуже трудних проблем, а не

ВІРШИ З УКРАЇНИ

Світлана Йовенко

ПИШУ ТОБІ ЛИСТА

Немов болід, згоряють думи,
 Нерви — напружена тятва,
 Струм, овегненним, синім струмом
 Лягли на білий папір слова...

... В сьогодні знову пишу

Про неспокій
 І про подих пролісків
 У лютневі ночі,
 Знаю: лист мій чайкою сивобокою
 Тобі заглядатиме в очі,
 Не буде квітти, не буде кривати,
 І граніт розбиватиме
 Мажорним акордом!
 Наїстрашніший кінець — початок.

Люби, будьмо гордимми...
 Я не хочу прощати, доброду бути
 І нехати щастя, моя небесної манни,
 Це потрібно — чисті —
 Розірвати нуга
 Наїкрасивішої оманні... "

Немов болід, згоряють думи,
 Нерви — напружена тятва,
 Струм, овегненним, синім струмом
 Лягли на білий папір слова.

Т у д е р ж и ш л и с т а,
 К о л и з б і д н е н е б о,
 П о д о л а є с и н я в ц и, с о н н и й с е р ц а н о к,
 Т у д е р ж и ш л и с т а,
 Т у д е р ж и ш л и с т а,
 М і ї б л а к и т н и й к о н ц е р т — с в і т а н о к.
 А в і н л и ш в с м і х н е т ь с я т о б і
 К а л и н о в о,
 П о в і є с р і б л я в с т о - р о ж е в и м и р о с а м и,
 М о ї м б е з с о н н я м,
 Р я д к а м и п е р л и н н и м и,
 Ж а с м и н о в и м ц в і т о м,
 Т р а н е в и м и з р о з а м и ...

Авторика цього вірша народилася 1946 року. Живе в Києві. Почала віршувати 15-літньою школяркою. Перша збірка її поезії появилася в 1963 році.

ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ
 ПЕРЕДПАТІТЬ ЙОГО ВАШИМ
 БЛИЗЬКИМ
 АБО ВОДАТ ПОРАДЬТЕ ІМ.
 ЩОБ ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПАТІТ

Інським народом в Україні. лости перед совістю і перед нескореним українським народом — не здамо іспиту промаської зрі- раїнської спільноти в Америці, а ми всі — вся УККА буде лише черговою подією в житті ук- житьових проблем спільноти, тоді цей Контрес ських і матерьяльних ресурсів для розв'язки сконцентруємо наших інтелектуальних, люд- рійозну застанову й облік наших сил, якщо не в системі УККА, якщо не спроможемося на се- інші стругьтуральні, статурові чи особові зміни якщо підємо лише шляхом спорів за такі чи ці. тиме майбутнє української спільноти в Амери- Контресу УККА та від розв'язки яких залежа- треба застанувитися напередодні черговості та багато інших житьових проблем, над якими наших можливостей в американському житті важлива справа переведення обліку промаді і проблемі мішаних подурж; є до здійснення прясноування проводу промаді; існує важка наших професійних організацій в аспекті до- менш важливим є відгиком життя молоді та льтурного процесу і української науки; не вою заглишається експлітення українського ку- кого економічного сектору; важливою спра- гою життя стає координація ресурсів українсь- експлітення українського шкільництва; вимо- нок; великого вкляду праці і фінансів вимагає вторядкованим заглишається церковний відги- зитивну розв'язку в житті нашій промаді. Не- Ника важлих проблем чекає на свою по- талонізмів чи деструктивної опозиції. трет спільноти, а не бути виявом групових ан- ють впливати з доцільності і житьових по- го працю поліпшувати, але ті чи інші зміни ма- того стругьтуру можна вдосконалювати, но- трет промаді. совувати своєю дію до змігнливих обставин і по- ндучи з життям і його вимогами, мусить досто- УККА є живим промаським організаціом, і шлях промаського розгяду. тільки усе негувати, знецінювати й зводити на

ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ — МЕТА УКРАЇНЦІВ

(рм) Україна в неволі. В неволі большевицькій, комуністичній, марксистській, московській, — коротко: Україна й український нарід у чужій неволі, під чужою окупацією. Це факт, твердий і одночасно болючий факт, якого ніхто не може заперечувати, окрім лише самого ворога-окупанта і його слуг та, можливо, теж деяких яничарів.

45-мільйоновий український нарід не може жити в неволі. Бо це ненормальний, протиприродний стан, з яким наш нарід не може миритися і не мириться (так, як і кожен інший нарід). Цього ніхто не може заперечити, ігнорувати, не бачити. Навіть якщо хтось, з тих чи інших своїх власних міркувань, не хоче цього бачити й чути, то від того не змінюється сам факт: бажання і боротьба українського народу, щоб визволитися з московської неволі, жити свobodно в своїй власній самостійній незалежній державі. Бо лише власна народоправна держава гарантує власному народові і всім його людям свободу і в ній людські права. Немає людських прав для людей того народу, який є поневолений і його земля окупована іншим народом. Це давня, як світ, випробувана правда, якої сьогодні вже немає потреби доказувати.

Немає найменшого сумніву, що український нарід хоче свободи, і саме такої, що її гарантує лише його власна держава. І немає найменшого сумніву, що український нарід бореться за свою свободу, за своє життя, за свою державу. Так було в минулому, так є тепер. Боротьба йде на різних відтинках, на різних полях, на різних місцях — різними способами, засобами й формами. Йде боротьба видна і не всім видна, — це природні закони боротьби.

Леонід Плющ на зустрічі з українською групою 4-го квітня 1976 р. у Торонті (5.000 учасників) у своїй півгодинній розповіді розказав про боротьбу українського народу за свободу і незалежність, за свої права. Сказав про ту боротьбу, яку він знає або про яку чув від інших там, в Україні, або яку спостерігав. Там, казав він, є такі, що змагаються за українську мову і за українську культуру, є націоналісти, є патріоти, є теж і хуторяни, є кар'єровичі, є усякі. Є й марксиста, що — на його думку — змагаються за політичні зміни. Плющ їх знав,

і тому, що думає, що вони ставлять політичну справу, вважає себе також марксистом.

Плющ сказав про те, що він знає. Відомо, що він займався головню наукою, він математик. Згадав, що був зрусифікований і що українську мову став уживати та почув себе свідомим українцем тоді, коли якийсь росіянин висловився зневажливо про українську мову. Як бачимо й на прикладі Плюща, спонуки й причини усвідомлення можуть бути різні. А ми знаємо й інші причини усвідомлення свого „я" й боротьби за нарід. Теж і Ів. Дзюба — казав — мав на його свідомлення свій вплив. А далі — відомо, став змагатися, про що ми вже знали й ще довідалися з його розповіді.

Плющ попав у „психушку" і не мав змоги ані стрічатися, ані читати, ані мати взаємини з тими, що борються, а їх багато-багато. Не був він, напр., у московських концтаборах, де карається (і далі бореться!) цвіт українських політичних борців з усіх українських земель. Не мав змоги прочитати того, що вони вже написали про свої ідеї й ідеали, про свою боротьбу, про те, хто вони й за що борються. Писання й боротьба України в минулому йому невідомі, і навіть писання теперішніх борців (не читав він, напр., навіть і про те, що вони там написали про Добоша). Не читав Плющ, що Валентин Мороз написав: „Більше, як половина людства йде під прапором націоналізму, він — найвизначніше явище сучасності, без нього немає поступу". А Плющ висловлюється про Мороза в суперлятивих і з найбільшою до нього пошаною. Не читав Плющ і писань інших українських борців. Вже й не згадуючи про Визвольні Змагання 1917-21 рр., а про боротьбу ОУН-УПА зовсім не знає, ані писань тих часів. Знає тільки, що українські націоналісти боролися й тепер борються за свободу для всіх народів і для всіх людей, не знаючи, що прапорним гаслом боротьби ОУН-УПА якраз і є „свобода народам — свобода людині!"

Про постійну історичну боротьбу українського народу і його передових борців-героїв — за свободу і за свою державу Плющ (як і інші, як він сказав) не мали змоги довідатися в під'яремній большевицькій дійсності. Він (і його дружина Тетяна) тепер з власного досвіду зна-

ють, що треба змагатися за свободу і закликають, що треба змагатися за свободу і закликають змагатися зокрема за свободу і звільнення тих, що тепер у московських тюрмах, концлагерях, і „псижушках”.

Українська спільнота у всьому західньому світі вже довгі роки змагається за них — за тих, що в Україні і не в Україні змагаються за належні українському народові права на самобутність, самостійність, державність. Ми тут змагаємося не лише за них, за одиниці, сотні і тисячі, але ми змагаємося за всіх, за весь український народ, бо весь наш народ у московській тюрмі.

А з московської тюрми вийде український нарід лише тоді, коли розвалить оту тюрму, коли, як писав великий Шевченко, — „врага не буде, супостата” на українській землі, коли боротьбою і в боротьбі український нарід визволить себе з московської неволі. В цій боротьбі ми в усьому світі допомагаємо нашому народові, як його срганічна, кровна частина.

І лише своя власна ідея свободи в українській незалежній державі, лише боротьба за цю ідею, боротьба всіми силами, на всіх полях і на всіх місцях — в Україні і тут у всьому світі, визволить і всіх тих, що тепер караються в московських тюрмах і концтаборах та весь український нарід з-під чужої окупації.

Не визволить нас чужий українському народові марксизм. Марксизм не передбачає України — вільної, незалежної, Шевченкової „в своїй хаті — своя правда”. Марксизм з його боротьбою кляс, з диктатурою пролетаріату, зовсім-зовсім чужий і непридатний і шкідливий Україні. Реалізатори цієї чужої нам доктрини поклали гори українських трупів (мільйони, прикривши їх ще й своїми яничарськими) і розілляли ріки української крові. Україна має більше як досить цього марксистського кривавого експерименту!

А найкраща дружба народів і людей панує якраз серед тих, що борються проти спільного марксистського поневолювача — проти Москви, найсильніша дружба серед в'язнів у московських концтаборах — українці і литовці, білоруси, латиші, жида, татари і всі інші йдуть разом проти ворога. Так, як це було в час всенарод-

Олександр Олесь

СТРІЛЯЙТЕ, ВІШАЙТЕ...

*Стріляйте, вішайте, катуйте,
Пануйте в селах і містах,
Стократ з собою федеруйте
І розпинайте на хрестах, —*

*Зерно, посіяне в негоду,
Кривавим маком розцвіте, —
І прийде воля для народу
І зійде сонце золоте.*

нього повстання ОУН-УПА, під час і після Другої світової війни. Так є й тепер — там і тут. Понад 30 років бореться АБН, в якому є всі народи підбольшевицького світу, довгі роки діє Світова Антикомуністична Ліга, в якій народи всього світу, діє Європейська Рада Свободи, на всіх оцих світових форумах йде змаг проти комуністичного, большевицького, московського поневолення народів і людей — і за свободу всіх народів і всіх людей!

Не знає ще цього Леонід Плющ. Але будемо сподіватися, що він ознайомиться з усім, що тут існує, з організаціями, що боролися й борються за свободу, за визволення поневолених і переслідуваних народів та з багато-чим іншим. Тоді зможе виробити собі свою власну правильну думку й оцінку. А початок цього ми хотіли бачити в тому, що на зустрічі з українською великою організованою громадою в Торонті Плющ вже не повторив того, що йому дехто фальшиво піддав, а чим обурилася була (і слушно) українська громада в Нью Йорку.

Бо Україна — одна. І кожний українець, кожний український патріот, що бажає українському народові, в тому і собі, своїй сім'ї, своїм дітям, внукам і правнукам добра і свободи у своїй власній українській самостійній державі, — йде тим шляхом, що веде до цієї великої мети. Будемо сподіватися, що й Плющ на цьому шляху.

Бо всі українці йдуть тим шляхом, що веде до визволення України.

Світ. Український Визвольний Фронт

Волод. Мартин

РОСІЙСЬКІ ДИСИДЕНТИ І САМОСТІЙНІСТЬ УКРАЇНИ

У п'ятиріччі поміж XXIV і XXV з'їздами КПСС (весна 1971 і 1976) яскраво виступило на світло денне диференційоване трактування російських „дисидентів” та інакшомислячих з кругів не-росіян, а в тому числі і українських нескорених, брежнєвською клікою володарів імперією та органами КГБ, так званими судами, а навіть відповідно аранжованою „публічною думкою” населення, якщо термін „публічна думка” взагалі можна стосувати до советського суспільства.

Пригадаймо, що після того, як 30 грудня 1971 року Політбюро поставило КГБ завдання розгромити „Самвидав”, по цілій імперії пронеслася хвиля арештів, але на Україні і в Грузії терор лютував найбільше. Згідно з інформаціями „Українського Вісника” (випуск 7-8, стор. 125) „протягом січня-березня 1972 року тільки на Львівщині переведено понад тисячу обшуків і арештів, при яких вилучено 3000 примірників самвидавської літератури”.

Наприкінці травня 1972 р. ЦК „слухняного загону” всесоюзної партії — КПУ „звільнило з обов'язків” першого секретаря ЦК КПУ Петра Шелеста, „вибравши” на його місце ще більше відданого Москві Володимира Щербицького для переведення в Україні генерального погрому, описаного в цьому ж випуску (7-8) „Українського Вісника”.

А півроку пізніше, в листопаді 1972 року, зовсім легально виїжджає з Москви Валерій Чалідзе, за професією фізик і самоук-юрист з метою „давати лекції” в Джорджтаунському університеті у Вашингтоні; зараз по двох-трьох тижнях, в грудні 1972 р., висланці советської амбасади відбирають у Чалідзе (такі в готелі) советський паспорт і роблять його „емігрантом”, мовляв тому, що він на переломі 1970-71 рр. намагався створити в Москві, разом з академіком Сахаровим і Андреем Твердохлебовим (якого в половині квітня 1976 р. засудили в Москві на 5 років „заслання”), на легальній базі, „Комітет Людських Прав”, а згодом почав писати заклики і листи до володарів в обороні м. і. Амальріка та інших. Весною 1973 р. Чалідзе написав (уже в ЗСА) книжку п. н. „Права

человека и Советский Союз”, англійський переклад якої п. н. „Ту дефенд диз райтс” випустило в 1974 р. видавництво „Рандом Гавз”; тепер Чалідзе живе в Нью Йорку і „навчає в університетах...” а також випускає двомісячник „Хроніка людських прав в СССР” (видавництво „Кроніка Пресс”).

У згаданій книжці 7-ий розділ (ст. 149-169 англ. видання) присвячений „правам меншин”, таких як, наприклад, робітників, посуджуваних за „паразитизм” (тунеядці), селян-колгоспників, навічно і насильно прив'язаних до колгоспу, як колись за панщини, віруючих будь-якої Церкви чи релігії, а також права різних національностей. Автор признає, що „існує націоналізм серед меншин і шовінізм у росіян”, але поспішає додати, що, мовляв, „ніякої окремої національності, як такої, не переслідуються, — як виглядає” (ст. 165 англ. видання), хоч у дальшому тексті він згадує про кримських татар і надволжанських німців, про поширюваний антисемітизм і про те, що „спеціальна позиція російської національної групи в СССР доводить до внутрішніх конфліктів чисто національного характеру, зокрема в зв'язку з фактом, що русифікація культур національних меншостей поступово здійснюється”. Русифікаційний процес викликає „пасивний спротив національних меншостей”, а деколи й публічні протести, „жорстоко придувані владою” (стор. 167 з приміткою під текстом про переслідування протестуючих „особливо в Україні”).

Якщо Чалідзе в своєму відносно ще короткому житті (народжений в 1938) поза Москву не виїздив (зокрема в Прибалтику чи в Україну) і про вияви шовіністичного розгулу москалів-колоністів супроти автохтонного населення в тих „суверенних республіках”-колоніях справді недостатньо поінформований, — або якщо він — юрист-самоук, розглядає справи тільки з погляду формального законодавства, його можна до деякої міри зрозуміти і вибачити йому те, що в його книжці так мало сказано про національну дискримінацію. Інших аспектів цієї книжки не будемо розглядати, бо нас цікавить передусім ставлення російських диси-

дентів до національних проблем та їхні погляди на розв'язку цього, наболілого від сторіч, питання в советській імперії.

**„Розв'язка” національного питання
в писаннях російських дисидентів
в ССРСР і закордоном**

Відомо, що будівничі російсько-советської імперії Ленін і Сталін завжди прикладали велику вагу до проблем, зв'язаних з життям народів, які впродовж віків опинилися в орбіті чи під безпосередньою владою царів у „тюрмі народів” не з любови до цих народів, але з виключною метою зберегти імперію для большевиків, які насильно захопили владу, від розпаду в „огні й бурі” національних революцій в роках 1917-1920.

„Нові царі” Хрущов і Брежнєв, переконавшись під час Другої світової війни, що національне питання становить той динаміт, що загрожувє цілості советської імперії, пішли крок далі в своїй „розв'язці” національного питання і створили міт про „єдиний советський народ”, мабуть під впливом американської теорії „перетоплюючого казана”, — тепер остаточно погребаної в ЗСА в світлі реальних фактів, що цю теорію заперечили.

Спробуймо розглянути, яку „розв'язку” національного питання пропонують „нацменам” російські дисиденти по цей і по той бік кордонів, а зокрема такі з них, які про дійсність в ССРСР і про гостроту національних протиріч знають „з першої руки”, а тепер опинились на Заході як „емігранти поневолі” і становлять зростаючу масу третьої російської еміграції.

Доволі кольоритною постаттю серед тієї еміграції є Віктор Платонович Некрасов, народжений у Києві (1911 р.), віднедавна заступник головного редактора (Владимира Максимова) „грубого журналу” російською (і 4-ма іншими мовами) п. н. „Континент”. Він за професією архітект, вступив до партії під час боїв під Сталінградом, де був офіцером саперів, почав писати після Другої світової війни і за книжку „В окопах Сталінграду”, що появилася у 1946 р., отримав (рік пізніше) нагороду Сталіна. Згодом написав ще декілька книжок і оповідань („В родинному місті”, „Кіра Георгіївна”, „Перше знайомство”) і, як „благодійний”, був відряджений до ЗСА. Повернувшись, написав

„По обидвох боках океану”, але з цією книжкою йому не пощастило.

З початком березня 1963 р. Хрущов кинув на нього „клятву”, мовляв за „надто рожевий образ” загниваючої (на думку Хрущова) Америки. Потім скинули з „престола” самого Хрущова, але клятва ним кинена залишилась в силі. Некрасова почали цькувати і перестали друкувати.

Огірчений цим Некрасов підписав у 1969 році (серед всіх інших 150) збірний листа в обороні Вячеслава Чорновола, а згодом підписав ще (разом з Іваном Дзюбою, Євгеном Сверстюком, Ліною Костенко і Михайлиною Коцюбинською) листа до редакції „Літературної України” з протестом проти відомої статті Полторацького п. н. „Ким опікуються деякі „гуманісти”” (дивись „Укр. Вісник” випуск III, ст. 43-46) і виступав з промовою в Бабиному Яру. За це Некрасова викинули з партії (в 1972 році, якраз в 30-ту річницю вступу до неї), і проти нього почалась інтенсивніша нагінка. 17 січня 1974 р. в київському помешканні Некрасова 9 кагебістів перевели обшук, який тривав 42 години і скінчився вивезенням з помешкання сімох мішків всякої літератури, рукописів, газет і журналів, машинки до писання і т. п.; між „антисовєтську літературу” попав і „Колгосп тварин” Орвелла, італійський переклад „Івана Денисовича” (Некрасов побував і в Італії), твори Бердяєва тощо.

У березні 1974 р. в західній пресі був надрукований лист-звернення Некрасова п. н. „Приятелі виїжджають”, в якому він висловлює сво-

**ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ ОЖ ОЧСУ
В АЛЕНТАВНІ**

21 лютого 1976 р. відбулися загальні Збори членів ОЖ ОЧСУ в Алентавні.

Після звіту голови п. Анни Мухи, з якого виявилося, що Відділ провадив активну політично-громадську роботу і має великі успіхи, звітували секретарка і касирка. Управа закінчила каденцію з прибутковим сальдом в сумі \$99.76.

Після уділення абсолюторії уступаючій управі, була обрана нова управа в такому складі: Анна Строт — голова, Анна Муха — заступниця, Анна Гарле — секретарка, Євгенія Маковчук — касирка, Марія Щебетюк — орган. і культосвіт. реф., Анна Ганич і Марія Спрінгер — госп. референтки.

Контрольна Комісія: Анастасія Гудз, Анна Пукшина і Катерина Путько.

свідний жаль за тими, які, „змушені режимом”, покинути „родину”; хоч лист був писаний під безпосереднім враженням своєрідного „видворення” Солженіцина (в половині лютого) і виїзду Максимова (в березні), він згадує й Андрея Синявського, Наума Коржавіна, Александра Єсеніна-Вольпіна, Андрея Волконського, Михайла Каліка та інших, які вже перед тим „емігрували”. Не минуло й півроку, як сам Некрасов отримав візу до Швейцарії (в серпні 1974), звідки переїхав негайно до Франції, замешкавши у Синявських під Парижем, звідки їздить з доповідями навіть до Англії. Його розмову з польським журналістом Грудзінським цей останній зreferував доволі широко в „Культурі” (за травень 1975), і звітам можна довідатись, що в СРСР панує почуття страху, свідомо культивоване „органами” КГБ, різними партократами, совбурами та „іже з ними”.

У цій розмові порушено м. і. питання **само-стійності** України; Некрасов ніби не є проти гасла, яке об’єднує всіх українців в діаспорі незалежно від їхніх політичних переконань, але поспішає додати, що, мовляв, шлях до самостійності є довгим процесом, який вимагає створення власної керівної політичної кляси, отже українці — на думку Некрасова — мусять спершу „розіграти вперту битву” на етапі посереднього: справжньої, а не лише паперової автономії; він бажав би, щоб ця „битва” відбулася в атмосфері вільній від „засліплення і фанатизму, в пошані і визнанні вартостей російської культури”. Помагаючи собі прикладом, Некрасов каже, що цінить високо і подивляється як Дзюбу, так і Мороза, але ближчий є йому „залюблений в російській культурі Дзюба, ніж Мороз, який відкидає все російське”.

Я свідомо зупинився дещо довше над особою і поглядами цього росіянина, народженого в Україні та якимсь мірою причетного до дій наших нескорених тому, що досі не вгавають серед деяких кругів нашої еміграції пошуки „добрих росіян”, які схильні обстоювати українську самостійність. Ця язва поширюється, зокрема, деякими людьми з Комітету оборони советських політичних в’язнів, які 13 червня 1974 р. зорганізували в „Українському Народньому Домі” в Нью Йорку „віче в обороні Валентина Мороза” з виступами Александра Єсені-

ніна-Вольпіна, Юрія Штейна і Наума Коржавіна (кол. члена Спілки Письменників України), а в березні 1976 р. примістили Леоніда Плюща і його родину в домі Павла Літвінова, всупереч порадам людей політично зрілих і вироблених. Добре сталося, що д-р Мирослав Прокоп у статті „Не туди дорога” („Свобода” з 19 червня 1974 р.) критично проаналізував виступи згаданих трьох на тому вічі і подав свої міркування „під увагу російським дисидентам, що шукають співпраці з українцями” (підзаголовок статті), — але є зле, що ці молоді люди очевидно не хочуть нічого навчитися і продовжують ступати слизькою дорогою, забуваючи навіть гасло Хвильового „геть від задрипанки Москви!”

Поки перейти до обговорення ідей і поглядів трьох найвизначніших російських дисидентів— Солженіцина, Сахарова і Роя Медведєва, з яких кожний представляє зовсім відмінний напрямок політичного мислення, хочу коротко спинитися над особою головного редактора „Континенту” і його розмовою з представником журналу „Сучасність” Вол. Гаврилюком, що друкувалась в цьому журналі за квітень 1975 р. п. н. „Володимир Максимов про національне питання в СРСР”.

Максимов виїхав з СРСР у лютому 1974 р. легально, разом із жінкою, дармащо раніше (навіть перед кількома тижнями) йому відмовлено дозволу на виїзд; він був виключений зі Спілки Письменників в липні 1973 р. за повість „Сім днів творіння”, яка появилася на Заході російською і іншими мовами, але ніколи не була друкована в Советському Союзі. Доволі дивний „збіг обставин” в тому, що майже одночасно з „видворенням” Солженіцина легальний дозвіл на виїзд отримує цей головний редактор „Континенту”, який негайно по переїзді на Захід відбуває пресові конференції в Парижі, Лондоні та Брюсселі. Напрошується питання, чи справді тільки „збіг обставин”, чи може домовлення (чис, з ким і з якою метою, мабуть, ніколи не буде відомо!). Підозріння скріплює факт, що й Некрасов отримав (у серпні 1974) легально візу на дворічний побут у Швейцарії, мовляв, „для відвідин приятелів” і дуже скоро опинився на посаді заступника Максимова в редакції „Континенту”. Старовин-

ні римляни казали „сапієнти сат” (мудрому вистачає)!

Зі згаданої вище розмови з Володимиром Гаврилюком довідуємося, що в опінії Максимова: „Як Україну хтось колонізував, то завжди це була російська держава... в сучасних умовах совєтська держава...”, а на питання (чи заввагу) Гаврилюка, що „держава все ж таки складається з людей...” Максимов посунувся до твердження, що „... у більшості тепер Центральний Комітет, наш уряд — підкреслюю, в більшості — складається з людей українського походження”... (стор. 96-7) — отже „російський народ не має за що каятися перед українцями!” На наступних сторінках довідуємось з уст Максимова, що „це колонізує не Росія і не російський народ, а Україну й ряд інших народів колонізує доктрина, доктрина — інтернаціональна за своїм походженням” (підкреслення мої).

Яка шкода, що п. Гаврилюк в тому місці не спитав Максимова, чи ця „доктрина” має також танки й літаки та з якою обсадою і яким керівництвом, або чи ця „доктрина” потребує території сусідніх народів з її природними багатствами (Україна „хлібодайна”, Чехо-Словаччина з покладами уранової руди, технічними спроможностями тощо), а найголовніше, чому саме „доктрина” русифікує поневолені народи, а не германізує чи американізує. Цікаво, яка була б відповідь Максимова на такі й подібні питання!

На маргінесі слід завважити, що, на думку Солженіцина, всьому винна вже не „держава” чи „доктрина” а радше ідеологія (про це йде спір між Сахаровим і Солженіциним, про що далі), — а на думку „неомарксиста” Роя Медведєва винен в усьому тільки Сталін, і вистачить повернутись до засад „социалистической демократии” (назва його другої книги, вже перекладеної на англійську мову), а все буде гаразд.

Дайош „Континент”!

І ось уже третій рік появляється російською (і чотирма іншими) мовою під редакцією Максимова „грубий журнал” зі складом редакційної колегії, яка охоплює аж 22 прізвища людей різних національностей, а серед них ні од-

ного українця! Коли на цей брак звертали увагу як поляк Грудзінський (див. „Культура” з жовтня 1974 р. в статті „З „Архіпелагу” на „Континент”” ст. 86-7), так і Володимир Гаврилюк, відповідь Максимова була тождна: „... тільки тому, що нам не пощастило натрапити на відповідні особи...” („Культура”), згл. що „добираємо кандидатуру для введення в нашу редколегію”... (але) ... ми не хотіли б, щоб до редколегії входили лише представники української еміграції... Я думаю, що ближчим часом це станеться... нам запропонують кандидатуру з самої України”. („Сучасність”, стор. 101).

В журналі є навіть окремий відділ під назвою „Східноєвропейський діялог”, в якому появились три статті з українською тематикою; в числі 3-му є на титульній обгортці обличчя Валентина Мороза за ґратами, а в тексті переклад його есею „Хроніка опору” і коротенькі інформації про нього та стаття кард. Йосифа Сліпого п. н. „Де знайти справедливість” (про трагічну долю Укр. Кат. Церкви) і його ж подяка редакторам Максимову, Некрасову, Сиянвському і Солженіцину за новорічні привітання (фотографія листа з 27. XII. 1974 з оригінальним підписом). В числі 4-му надруковано переклад статті Юліюша Мєрошевського п. н. „Російські комплекс польські” і обшар УЛБ”, що була появилася в „Культурі” за вересень 1974 (літери УЛБ це скорот Україна, Литва, Білорусь), а в числі 5-му є стаття ред. Івана Кошелівця „Хроніка українського спротиву”, в якій автор на 25-ох сторінках дає перегляд подій в Україні від 1965 до 1972 р.

Останні дві статті (Мєрошевського і Кошелівця) „удостоїлися” доволі довгих завваг „від редакції” з закликом до „єдинства” і застереженням, що редакція застерігає собі право „коментаря”; як досі (до ч. 7 включно) ніякого коментаря, ані ніякої серйозної статті на теми міжнародних відносин мені не доводилось читати.

На маргінесі цього видання слід додати, що коли в 1-му числі „Континенту” відомий Андрей Сиянвський написав доволі гостру статтю, в якій ужив таких зворотів як „Россия — сука, ты еще ответишь и за это!”, Солженіцина це обурило до такої міри, що він на пресовій

Михайло Купшнір

РОЛЯ ЦЕРКВИ У БУДОВІ ПІДВАЛИН УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

„... тримайтеся своєї віри батьківської, своєї рідної батьківської землі, своїх Церков і своїх хат, своєї мови і Божої Правди, не бійтеся гонення, труду, і жертв і мук, бо все те для народу нашого і для Христа...”

(З Пастирського листа Патріярха Йосифа I із сибірського заслання 1947 р.)

Наймогутнішою сполукою між людьми є почування. Серця, які те саме відчують, зв'язуються сильніше і міцніше, ніж мозки, які те саме думають. Тому також не розум, а почування становить силу нашого прив'язання до рідної землі й до рідної мови. Розум може ствердити, що світ всюди однаковий, що хліб однаково смакує на цілій земній кулі, що любов однаково солодка під небом півночі чи півдня. Розум може навіть узагадати, що є землі гарніші й багатші від нашої, мови мелодій-

конференції, що відбулася 16 листопада 1974 року у зв'язку з появою збірника 11 статей п. н. „Из-под глыбы”, говорив про це, чи-то з жалем чи-то з обуренням стверджуючи: „даже во всей истории русского самооплевания такого выражения я не помню”.

У 5-му випуску в рубриці „Колонка редактора” дається перегляд критичних відгуків на перші чотири випуски; їх поділено на три категорії, а саме: голоси советських радіомовлень, преси та закордонних випусків советських посольств, — голоси західніх „лівих” журналів, до яких зараховано м. і. німецькі „Франкфуртер Рундшав”, „Шпігель”, „Цайт” і т. п. та голоси російських монархістів і націоналістів („Знамя России”, „Свободное Слово Карпатской Руси”, „Часовой”). І знову в цьому перегляді ані слова про критичні голоси польської „Культури” чи української „Сучасности”, дармащо ці голоси повинні бути редакторові добре відомі. Редакція „Континенту”, очевидно, уникає проблематики міжнаціональних відносин і не хоче розкрити своїх плянів „розв'язки”, що виходили б поза заявлені фрази про потребу „єдинства”!

(Закінчення буде)

ніші й миліші для вуха. Але почування ніколи на те не погодяться.

А втім, велика ріка любови до батьківщини, яка, перепливає крізь душу народу, не є нічим іншим, як сполученням тих почувань-струмків, які беруть свій початок з різних джерел, прямують в одне річище.

Говорити тоді про любов до батьківщини значить те саме, що говорити про почування, які створили з нас націю, які зв'язали нас назавжди між собою вузлами спільних прив'язань.

Побіч любови до землі й мови таким вузлом є також спільні нам релігійні почування, теж природжені, як і ті почування, і як і вони могутні.

Ми мали колись, у глибокій старовині, власний чуттєво-релігійний світ, але цей світ вже давно загинув. Його рештки дійшли до нас у формі звичаїв та обрядів, в залишках усної словесности. Могутні колись релігійні переживання стали вже в заранні нашої історії спомином і перейшли в обряд, де наподобнюють обрядовою дією те, що колись було дійсністю. Нині не можемо вже шукати там джерела наших релігійних почувань.

Від X стол. нашою релігією стала християнська релігія.

I — знаменна річ — Християнська Церква, сперта на засаді універсальности, по своєму заложенні міжнародня, що панує „urbi et orbi”, стала для українців національною Церквою. Вона зв'язалася так близько й нерозривно з українством, що неможливо відділити її від нього.

Ця українськість Християнської Церкви на наших землях є безсумнівна.

Коли раніше, в княжій добі, у періоді міжусобної боротьби, яка роздерла державу й знівечила її єдність, українська Церква була єдиним тією єдності виразом і, як сполучний чинник, відіграла поважну роль у процесі об'єднання окремих земель у могутній національний організм, то в добі поневолення українська Церква стала для нас оборонним щитом, заслоною нашої народности й її захистом.

Душа народу відчула це своїм інстинктом, а національні почування в роках неволі так зіллялися з релігійними почуваннями, що постало в нас незнане деінде явище релігійного патріотизму. Всі наші визвольні рухи, від Козаччини почавши, мали глибоко релігійний характер.

Релігійно-політичні настрої не є ще в нас достатньо досліджені. Не знаємо всіх їх психологічних мотивів, але їх існування — незаперечний факт. Факт, що „ународовлене українське християнство” брало участь в усіх наших визвольних війнах і зв'язало себе незвичайно сильно з традиціями тих воєн.

Від змалюваної Шевченком постаті священника, що святить пожі гайдамаків, постаті, яка живе до сьогодні в душі народу, — йде по через роки нашої неволі безконечний ланцюг слуг Церкви і водночас слуг народу — українських священників, що були прикладом любови до батьківщини й посвяти для неї.

Геройська смерть капелянів Української Повстанської Армії, які гинуть у боротьбі з найзником побіч бійців Української Повстанської Армії, — замикає цю багату галерію, яку не створив випадок, але яку покликкала до існування велика ідея.

Ця ідея, так добре репрезентована в творчості Богдана Лепкого, мала завжди своїх гарячих ісповідників серед українського, православного й католицького, духовенства.

І знову особливо підкреслили це роки 1928-32 і 1940-1950, які до книги української мартирології вписали численні прізвиська священників-мучеників.

Одні з них боролися зі зброєю в руках, інші гинули в большевицьких підвалах, у московських катівнях, у сибірських концтаборах, гинули від виснаження, голоду й побоїв. Були серед них рядові священники, але були й достойники, князі українських Церков.

Український єпископат дав не один приклад непохитної сили в боротьбі. Імена митрополита Василя Липківського, митрополита Миколи Борецького, митрополита Полікарпа Скорського, митрополита Андрея Шептицького, митрополита — верховного архієпископа — кардинала — патріярха Йосифа Сліпого, архієпископів Нестора Шараївського, Юрія Міхновського, Степана Орлика, Йосипа Оксіюка, Володимира

Самборського, Олександра Яреценка, Константина Малюшкевича, Константина Кротевича, Василя Величковського, єпископів Якова Чулаївського, Олександра Червінського, Антона Гриневича, Григорія Хомишина, Миколи Чарнецького, Йосафата Коциловського, Теодора Ромші, Павла Гайдича і 25-ох інших, які, арештовані большевиками, щезли без сліду і яких долі не знаємо, — ввійшли не тільки до історії переслідування української Церкви, але й до історії України і вросли в її сторінки назавжди.

А побіч таких священників, як о. Августин Волошин, президент Карпатської України, скільки ж було тихих і жертвенних слуг святої віри й слуг народу, які здобувалися на дії, незнані в сучасній історії інших Церков, в часі переслідування українських Церков поляками й москалями, під час затьяжної боротьби українського народу за своє існування та незалежність своєї держави!

А скільки було священників, гонених большевиками, що жили в підпіллі, по лісах, священників, переховуваних селянами, що, наражаючи своє життя на смертельну небезпеку, продиралися крізь густо розставлені сіті кагебістів, щоб не тільки нести погнабленому народові релігійну потіху, Святі Тайни, але й скріплювати в ньому його прив'язання до України, щоб утверджувати його в національному почуванні, яке спирається на українську Церкву.

Український нарід у своєму переконанні так щільно пов'язав свою приналежність до християнської Церкви з національним самоокресленням, що й донині не говорить інакше, як „наша, українська віра”, „московська, кацапська віра” і „польська, ляцька віра”. Для нього не існує ані католицизм, ані православність у їх різних постатях, існує тільки „московськість” або „польськість” визнаців тих релігій, відгороджених від „нашої”, себто „української віри” іншою мовою й іншою народністю.

Це з'єднання релігії з народністю дійшло до такої сили в Україні, що всюди на наших землях, де українська Церква боролася за свої права, там поруч із нею боролася за свої права й поневолене українство.

Такою, наприклад, маніфестацією українства, переслідуваного і гнобленого в польській займанщині, впродовж шістьох сот років було його опертя на українську Церкву, яка, після то-

го, як вищі суспільні українські верстви, українська аристократія і шляхта, майже в цілості перейшли до ворога, — стала єдиною оборонною і нездобутою твердиною, що довго й успішно відбивала всі атаки, спрямовані проти зненавидженої поляками української народності.

Беручи це все до уваги й охоплюючи цілообраз ролі, яку українська Церква відіграла в Україні, від досвітів історії аж донині, не можемо не визнати в ній могутнього чинника, що у витворюванні національної культури мав виконати свою частину праці й виконав її психологічно, стаючи беззаперечно частиною тієї культури, частиною, яка глибоко вросла у збірну свідомість народу.

Бо в яку ми не вникнули б ділянку сучасних культурних стосунків в Україні, які ми не заторкнули б традиції, ми завжди зустрінемося з традицією українських Церков, які не тільки будували на нашій землі святині Господеві, але й приводили до тих святинь нарід.

І помиляються ті, що, розуміючи християнську Церкву як міжнародну інституцію, — намагаються з процесів творення української національної культури і з процесу розглядання і досліджування проблем української національної культури, — виключити українську Церкву.

Це була б помилка, яка могла б принести поважну шкоду, особливо розумінню основ і засадничих творчих чинників української національної культури. Бо в українській Церкві криється безцінний скарб традиції, що снується впродовж віків і зв'язується далеким відгомном навіть з нашим прастарим українським, дохристиянським обрядом. Цей обряд всякав у перших віках нашого християнства в українське християнство і зробив його спадкоємцем спадщини, приреченої на загибання, але доценту не знищеної і збереженої в багатьох церковних обрядах, особливо в українських селах.

Коли б ми в XVI стол. прийняли реформацію з її спрощеним обрядом, ми були б зубожіли не на одне чисте й гарне почування, яке має своє джерело в обрядовій сторінці нашої Церкви.

Надхнути нас цими почуваннями і втримати їх в однаковому напнятті впродовж ряду поколінь могла тільки національна Церква.

Її міжнародність, що спирається на духовому братерстві співвизнавців, отже, на універсальній ідеї, що у спільній правді бачить запоруку спільного спасіння всіх — ні в чому не зменшує тій Церкві на українських землях її набути права й національні прикмети.

Ця народність є річчю вповні реальною. А говорить про неї чіткіше, ніж церква-інституція, церква-святиня.

Хто з нас, оглядаючи християнські святині в різних краях, не помітив, що, не зважаючи на спільну цим краям християнськість, дух, що пробуває в тих святинях, різний, залежно від народу, який цю святиню побудував і надхнув в усе її уладження свою національну душу.

Які ж інші, відмінні враження і почування супроводять нас, коли оглядаємо ми християнські церкви в Італії, Німеччині, Іспанії, Греції! . . .

Чи Нотр Дам, кольонська катедрна або віденська катедрна св. Стефана можуть заступити нам київську Софію, катедрну св. Юрія, Волоську церкву у Львові чи церкву в Почасві, в яких стільки нашого українського духа, стільки українського минулого?

(Кінець буде)

СВЯЧЕНЕ В АСТОРІЇ

Асторійська громада Українського Визвольного Фронту цього року мала змогу гарно відсвяткувати Великодне Свячене. 23-го травня, в Домі СУМА пані з ОЖ ОЧСУ приготували традиційні страви. За першим святочним столом місця зайняли о. пафох В. Андрейчук, голова 35-го Відділу ООЧСУ І. Вітюк, редактор В. Левенець, директорка „Рідної Школи” в Асторії Н. Хоманчук і представниці Осередку СУМА в Асторії Мирослава Левенець, Леся Галатин і Юля Костриба.

Мирослава Левенець гарною українською мовою виголосила змістовне святочне слово про Христове Воскресіння.

Програму мистецької частини свята виповнила молодь Осередку СУМА Асторії під керівництвом Лесі Галатин. Сумівець Ярослав Галатин відіграв на бандурі три пісні. Орест Вітюк і Василько Загнійний продеклямували вірш, деклямацію також виконала Вірця Вітюк. Гаїлки випроводила Леся Галатин з юними сумівцями, танцювали: Василько Загнійний, Орест і Вірця Вітюк, Теодор і Кристофор Боднар, Марія і Галя Михальцьо, Роман Мачара, Леся Беренсон і Галя Дицька, допомагали Оля Загнійна і Стефця Доляк. По безеги виповне-

„ДРУЖБА НАРОДІВ — ВЕЛИКА СПРАВА“

Більшість народів світу бажають жити в мирних і творчих відносинах з іншими народами в унормованій міжнародній спільноті. Але завжди в історії людства знаходилися деякі народи, які, надихані месіаністичним імперіалізмом, завойовують і безпощадно нищать інші народи. Сьогодні таким народом-хижаком, народом-імперіалістом є російський народ (за винятком одиниць). Зате поневолені ним народи все більше єднаються у спільній визвольній боротьбі, бо ніхто не хоче терпіти в злочинному Советському Союзі — тюрмі народів, про яку влучно висловився крайовий публіцист: „Ні одне з цих „возз'єднань“ та „приєднань“ не було „добровільним“ ні за суттю, ні навіть за формою. Навіть Україна не „возз'єднувалась“, а вступила в договірний союз, який потім був віроломно зламаний“. Доказом існування спільного фронту визвольних рухів поневолених націй є концентраційні табори в Росії, в яких тримають ув'язнених борців різних народів: „Вживаюсь у Мордовію! Багато цікавого і в таборі щодо різноманітності облич, типів. Згусток „дружби народів“.“

Антибольшевицький Блок Народів є без сумніву від часу Другої світової війни найуспішнішим пропагатором і реалізатором дружби визвольних рухів поневолених Росією народів. Почерез АБН український націоналістичний рух має зв'язки з численними визвольними рухами і різними групами у вільних країнах всього світу. З тих контактів корисним виявився договір співпраці з китайськими націоналістами, уложений ще в 50-их роках, з поміччю яких вдалося нам поширити зв'язки на різні інші азійські країни. Коли постала АПАКЛ (Азійська Протикомуністична Ліга Народів), то АБНівська делегація, яка завжди включає

українських представників, була постійно запрошувана на їхні з'їзди. І саме на форумах АПАКЛ в 60-их роках українські виступи багато вплинули на азійців взятися за створення Світової Протикомуністичної Ліги (ВАКЛ).

Нині ВАКЛ формально включає представників десятків народів з різних континентів, зокрема щораз більше число представників визвольних рухів уярмлених Росією націй. Щорічні конференції ВАКЛ, які відбуваються по черзі на різних континентах і в різних країнах, постійно притягають сотні поважних і впливових представників різнородних товариств та установ і увагу численних урядів. Між ними найактивніші три групи — азійські делегації, південноамериканські і АБН-івські. Слабше репрезентована Західня Європа й Північна Америка, а найслабше Африка, чи пак муриносський і арабський бльоки націй.

Участь українського визвольного руху як рівнорядного партнера побіч представників вільних народів закріплюється з кожним роком. Число АБН-івських делегацій зростає.

Росіяни виелімінувані від безпосередньої участі у ВАКЛ, але їх посередній вплив помітний хоч би у виступах на останній конференції ВАКЛ у Сеулі деяких західноєвропейських делегатів, які наголошували „людські права“ попереду визволення поневолених націй та знищення російської імперії, як також декого з інших континентів, які під впливом російських дисидентів-опозиціонерів трактують ССРСР як російську національну державу, а поневолені народи як меншини в Росії. Так обдурені люди вважають, що треба теж визволяти російський народ, і тому пропагують протирежимну, а не протиімперську політику. Як бачимо, поява російських опозиціонерів-дисидентів не то не принесла користи визвольним змаганням поневолених націй, але, навпаки, утруднює їх, дезорієнтує політиків вільних країн: чи їм виступати проти російського імперіалізму (як домагаються визвольні рухи) чи проти режиму в Советському Союзі (як домагаються советські дисиденти).

Могло б видаватися, що з перемогами комуністів у південно-східній Азії та запануванням

на заля СУМА гучними оплесками подякувала сумській молоді за виконання програми.

Великодні святкування започаткувала мистецька виставка у вікні банку при Бродвею в Асторії, яка відбулася з нагоди 200-річчя ЗСА і 100-річчя приїзду перших українських емігрантів до Америки. Виставку, яка була надзвичайно замітна, влаштували пані з ОЖ ОЧСУВ Ст. Наум, М. Чолій і А. Костриба з донею Юлією.

політики деталу дія воєнничого ідеологічного руху проти комунізму і російського імперіалізму закінчення війни, що, мовляв, цей рух безсилий, ніяк не може вплинути на розвиток міжнародних подій, і вільні країни не заінтересовані у веденні будь-якої наступальної визвольної політики. Але обидві конференції ВАКЛ, які відбулися уже після закінчення війни у В'єтнамі та Камбоджі не то не виявили кризової загрози загрози атмосфери, а, навпаки, притягнули нові кола з рідучішою волею до постанови. На конференціях в Ріо-де-Жанейро (1975) і Сеулі (1976) багато менше говорилося про розрив конфлікту між Китаєм і Росією, а більше наголошувалося спільно на загрозі з боку цих комуністичних потуг для ще вільного світу. Критика політики деталу зростає особливо після втрати Анголи в користь Росії.

Обидві організації — ВАКЛ і АБН — виявляють більше як коли рішення переконавання у правильності своєї концепції та дійний оптимізм щодо необхідності застосування цієї концепції як альтернативи до запланування російського імперіалізму й комунізму в цілому світі, але також і у відношенні до концепції деталу. Деталер ще дехто орієнтувався чи розраховував на ЗСА. Сьогодні всі переконаються в тому, що найбільш надійною опорою є їх власні нації і націоналізми.

Концепція світового фронту проти російського імперіалізму і комунізму стала центральною справою зовнішньої політики української революційно-національного руху. Але дія її здійснення треба не лише праці Центрального Комітету АБН, а, так би мовити, горизонтального заантажування української та всіх інших співзвучних еміграцій по всьому світі, чого досі не було. Маємо на увазі не лише висвітлення привітів та принатіжних делегатів на конференції ВАКЛ. Вважаємо, що спроможності і потенції десятикратно більші від практичних зусиль.

Майже в усіх країнах Західної Європи, в ЗСА, Канаді, Австралії та деяких країнах південноамериканського континенту живуть мільйони емігрантів з поневолених країн (до яких враховуємо теж Кубу, В'єнам, Китай). Якщо б усі ці мільйони маси були об'єднані та мобі-

лізовані до дії, то це була б дуже серйозна сила впливу на політику тих країн, яких вони є мешканцями. Внаслідок реального, а не лише декларативного і формального діяння клітин і Товариств Приятелів АБН по різних країнах, вгляді таких крайових блоків значно розширив би дії ВАКЛ як реальної міжнародної сили. Щобільше, уряди і провідні кола тих країн, в яких проживають еміграції поневолених націй, мусили б серйозніше числитися з силою та настановами тих своїх співромадян. На основі коаліцій таких громадян були б більші вільні вибирати прихильників нам людей до Конгресу і парламентарів та на виборні пости (включно з вибором президента). Тут на місці доцільно пригадати думку одного чільного країнового діяча: „Погоджуюся з тим, що дружба народів — велика справа, і то не лише народів СРСР. Якщо тільки це, звісно, дружба рівноправних народів і якщо вона духовно збагачує всі народи“. Ось перспектива і дія еміграції поневолених народів по всьому світі.

Можна з певністю твердити, що яких 95 відсотків усіх емігрантів, фінансів та уваги зорганізована українська еміграція спільно та віддає своїм внутрішнім справам. Але до нас постигло не алегічне край заступатися більше за нього у світі, більше толосити правду про Неокорену, але гноблену й виславлену на народобовиство України, більше віддавати зусиль для приєднання приватів та поборювання ворога. Якщо б ми подвоїли наш вклад у зовнішню роботу, себто давали лише яку десятинну енергію, то і наша дія подвоїлася б!

Практично це означає, що необхідно розбудувати в країнах поселення організації приїждців АБН з власною поважною фінансовою і кадровою базою, з сіткою клітин. Українські відділи цих товариств повинні натискати через Організацію Українського Визвольного Фронту на крайові українські центри, щоб вони більш уважно присвячували часті у творенні та розбудові крайових і світового блоків визвольних рухів. Так як вільні держави мають свій координаційний форум під назвою „Об'єднані Нації“, так як західноєвропейські народи мають свій „Брюпелський парламент“, так еміграції поневолених націй повинні єднатися у світовому маштабі в АБН, а спільно з волею-

ними рухами всього світу — у ВАКЛ. Тоді АБН і ВАКЛ будуть реальним протиставленням до світового комуністичного руху, справжньою альтернативою до детантської, коєкзистенційної політики. А напевно знайдуться державні мужі, які піддержать чи приймуть за свою визвольну політику, яку голосить АБН.

Нехай для українських емігрантів та аналогічно для всіх інших стане провідною зркою заклик, який недавно дістався з Краю в документі „До народів всього світу”, в яким читаємо: „Я хочу звернутися до людей у всьому світі, які дорожать свободою, гуманізмом і мають повагу до народів, які борються за своє соціальне і національне визволення... Звертаюся до Вас, як людина, яка підтримує всі демократичні принципи, проголошені ОН, в тому числі і право народів на вільне самовизначення. Якщо Вам дорога свобода своїх народів, Ви неодмінно повинні подати допомогу і мені, і сотням-тисячам політичних в'язнів, які гниють у тюрмах... звертаюся до людей доброї волі в усьому світі: простягніть мені руку допомоги, і не тільки мені, а й іншим людям моєї Батьківщини, яка бореться за свободу, дружбу, незалежність і радість”.

(АВВ)

ЛЕНІН ПРО ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ

Російська, еміграційна і советська, преса, жидівська і частина західноєвропейської преси не минають нагоди, щоб не „згадати” про жидівські погроми, влаштовувані „петлюрівцями” на всій території України. Не місце тут розкривати ту змову, що її снують противники самостійності України довгі десятки років. Учинювані якимись „отаманами”-бандитами погроми в роках 1919-21 вони приписують вищій військовій команді Української Армії, а насамперед її Головному Отаманові Симонові Петлюрі.

Загальновідомо, що рейд Будьонного через Україну на Захід проти Польщі супроводився жорстокими жидівськими погромами. Так само відомо про погроми, влаштовувані по малих містечках денікінцями і врангелівцями на зайнятих ними теренах України. Але про все це преса мовчить — винні в погромах тільки українці.

Про антисемітські настрої в червоній армії Ленін добре знав, і це його сильно непокоїло. Документальним доказом цього є виданий ним „указ”, який наводимо дослівно в перекладі з англійської мови (Дж. Ізраель, „Жиди в Росії”, стор. 143):

„Згідно з інформаціями, одержаними від Ради Народніх Комісарів, контрреволюціонери ведуть шалену агітацію по містах і особливо на фронтах, наслідком якої вибухають ексцеси на місцевому рівні проти жидівського трудящого населення. Контрреволюціонери підхоплюють зброю, яка випала з рук царя.

В Російській Советській Федеративній Соціалістичній Республіці, де проголошено принцип самовизначення трудящих мас усіх народів, немає місця для національного гніту. Жидівські буржуа не є нашими ворогами оскільки вони — жиди, але оскільки є буржуа. Жид-робітник — наш брат. Будь-яке підбурювання проти будь-якої нації недопустиме, кримінальне і ганебне. Рада Народніх Комісарів вважає антисемітський рух і жидівські погроми як шкідливі для революції робітників та селян і закликає всіх трудящих Соціалістичної Росії з усією силою це зло поборювати.

Рада Народніх Комісарів закликає всі Совети вживати рішучих заходів, щоб викоренити антисемітський рух в зародку. Вона проголошує погромнікіз і агітаторів, що підбурюють до погромів, поза законом.

Голова Ради Народніх Комісарів Ульянов-Ленін
Управитель справ Владімір Бонч-Бруєвич
Секретар Н. Горобунов”.
Квітень 28, 1918

Якщо б по містах, на фронтах і на окупованих більшовиками територіях не було б жидівських погромів, то пощо було б видавати Ленінові цей „указ”?

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

(Над свіжою могилою сл. п. Василя Бабія)

В дні 1 травня ц. р. численна українська громада Детройту відпроварила на вічний спочинок бл. п. Василя Бабія, який, по тяжкій і довгій недужі, упокоївся в Бозі в понеділок 26 квітня ц. р. на 52 році свого трудолюбивого життя. Покійний осиротив дружину Анну, дочок Стефанію, Любу, Іри-ну, сина Данила, тестів п-во Муштуків та родину в Україні.

Сл. п. Василь Бабій народився в селі Шутровичі, Заліщицького повіту. Початкову освіту здобув він в своєму рідному селі. Не маючи змоги закінчити середньої освіти на Україні, завершив він її вже в місті Детройті, по приїзді до Америки.

Внаслідок воєнних подій Другої світової війни, Покійний мусів залишити рідні землі та переїхати до Німеччини, де, в таборах для переміщених осіб, ділив долю й недолю скитальщини. В 1949 році переїхав на сталий побут до Америки й оселився в місті Детройті.

По приїзді до Америки відразу включився в гро-

мадську та політичну роботу. Як визначний член Визвольного Фронту, був членом та в Управі ОО-ЧСУ. Був співосновником осередку СУМА „Київ”, кількакратним його головою та активним членом Управи до останнього дня свого життя. Був співосновником Кредитової Спілки „Будучність” та впродовж кількох літ головою Контрольної Комісії цієї установи. Був постійним платником Національного Датку та членом Управи УККА Відділу Півд.-Східн. Мішігену. Вложив він свій вклад при набутті відпочинкової оселі СУМА „Київ” та немало зусиль склав при її розбудові. Був визначним членом ОУН, з ряди якого вступив ще на рідних землях, будучи молодим юнаком. В Детройті був власником перукарського підприємства, в якому працювало кілька людей.

Покійний був примірним батьком родини. Дітей своїх виховував в релігійно-національній душі та зацуплював їм любов до Бога й України. Не щадив труду й гроша, щоб посилати своїх дітей до парохіальної школи, а пізніше до Української Вищої Школи. Посилав їх також до Школи Українознавства та молодечо-виховної організації СУ-МА.

Сотки приятелів і знайомих віддали останню прислугу покійному, беручи участь в панахидах і похороні.

Панахиди за упокій душі покійного відслужили о. Тарас Прокопів, ЧСВВ, о. Володимир Якимів з церкви св. Івана Хрестителя та о. Матвій Берко з Торонта, особистий друг покійного. Домовина покійного обгорнена була прапором ОУН, під знам'ям якого він боровся ціле своє життя та прикрашена вінками від родини, приятелів, організацій Визвольного Фронту та ОУН. В часі панахиди співав хор під дир. проф. Кирила Цепенди. Після панахиди прощальне слово від СУМА виголосив Євген Василина, довголітній співпрацівник покійного.

Похоронні відправи відслужив о. Матвій Берко, який прощав покійного в церкві св. Івана Хрестителя. Над домовиною прощав покійного маєстро Микола Кавка від імени родини, організацій Укр. Визвольного Фронту та цілої української громади, що так чисельно збиралась, щоб віддати останню прислугу. Він також передав дружині покійного прапор ОУН, яким була накрита домовина. Покійного похоронено на цвинтарі Ст. Гедвіг, поза Детройтом. В часі похорону домовину супроводжали сумівці з одностроях.

Після похорону відбулись поминки в залі церкви св. Івана Хрестителя, які приготували родини сумівців. Молитву провів о. Володимир Якимів. Спомин про друга й члена ОУН виголосив мгр Василь Щербій, в якому схарактеризував життєвий шлях покійного, повний посвяти для добра українського народу. Від родини слова подяки зложила середуца доня покійного, Люба. В часі поминок присутні зложили 518.00 доларів на Визвольний Фонд, стараючись в цей спосіб вшанувати пам'ять покійного друга.

В особі покійного Василя Бабія опечалена родина втратила примірного чоловіка, улюбленого батька та відданого зятя, а українська громада свого ревного громадянина. Не довелося покійному зложити свої кості на українській землі, за якою він завжди так тужив. Нехай гостинна американська земля, що вкрила його домовину, буде для нього пером, а пам'ять про нього нехай залишиться надовго серед нас.

АМЕРИКА ДОПОМАГАЄ СОВСТАМ БУДУВАТИ РАКЕТИ

Американські органи безпеки затурбовані рішенням Кіссінджера дозволити американським фірмам продавати ССРС прецизну машинерію, яку — заявляють експерти — росіяни використовують для будування ракет з кількома нуклеарними головками.

Протягом чотирьох років, відколи ці машини експортуються до Советського Союзу, більшовики збудували численні головки, інстальовані на ракетах. Вже 164 американські машини продукують цю неймовірної нищівної сили зброю.

Майлс М. Костік, колишній сенатський радник і автор книжки „Економіка детанту”, заявив: „Захоплений детантом Кіссінджер не здає собі справи з того, що він робить. Нема сумніву, що продаж цих машин загрожує безпеці Америки і всьому вільному світові. Це дає росіянам можливість бити нас з прецизною точністю”.

Кіссінджер дав „зелене світло” в 1972 році американським фірмам продавати ССРС ці надзвичайно скомпліковані машини, коли був він головою Національної Ради Безпеки. Майлс Костік заявляє, що „поки більшовики не мали цих машин, вони були неспроможні конструювати так звану керівну систему, необхідну для їхніх MIRV — ракет.

Конгресмен Джон Дент саркастично зауважує: „Росіяни твердять, що вони використовують ці машини для мирних цілей. Ніхто в світі цьому не вірить!”

ВІДКРИТІЙ ЛИСТ РИТКОВОЇ ДО РАДИ МІНІСТРІВ ССРС

24 вересня 1975 року помер наш брат Іван Васильович Бібленко, народжений в 1928 році, мешканець Кривого Рогу, ч. 50, вулиця Курганська, район Дніпропетровський, член Євангельсько-Християнсько-Баптістської Церкви (ЕХБ).

Він вийшов із своєї хати 13. 9. 1975 р. і ніколи не приїхав на місце призначення. Факти, виявлені родичами покійного, дослідження обставин його тіла і конфронтацію фактів пересиласмо в залученні.

Насувається єдиний можливий висновок: тут іде про обдуману і викликану силою смерть.

Ми змушені зробити хвилюючі висновки щодо

СОРОК РОКІВ ТОМУ

Іван Левадний

КИЇВ У 1936 РОЦІ

У сляві різнокольорових декоративних жарівок на оздоблених ялинках, виставлених у вітринах крамниць і на міських майданах, зустрів Київ новий, 1936 рік. Уперше за пореволюційні роки ялинка знову здобула собі місце і право бути прикрасою та розвагою для дітей під час зимового свята.

Перед тим прикрашена ялинка вважалась контрреволюційним пережитком, розвагою для

метод, стосованих тепер до християн: ми недавно повідомляли про випадки повільного затруювання і назвали поіменно тих осіб, які були піддані таким експериментам. Тепер ми є свідками вбивства, виконаного під час подорожі жертви й у відсутності всяких свідків. Смерть І. В. Бібленка, який вернувся з таборів у 1974 р., де він відсидів кару за його віру в Бога, не можна вважати за випадкову. Він помер від наслідків тортур, йому спричинених.

Ми вас повідомляємо, що вигублювання вірних відбувається за точно визначеною програмою.

Ви послалили жорстокий режим у таборах стосовно християн. В'язні, які знемагають у місті Омську, вам змалювали їхню сумну долю: тюрми, де вони позбавлені пакунків їхніх родин, які їм передають зрідка, позбавлення зустрічей з рідними, нестерпні умови, в яких тримають власника дому, де друкувався „Християнин” Євгена Гавера, повторне ув'язнення членів Ради Церков: Н. Батурина, Н. Руманчука, Г. П. Вінса, генерального секретаря Ради, якого одягнули в червону плахту, щоб у випадку можливої втечі його легше можна було пізнати і застрелити. Ткаченко, спотворений, умирає в таборі.

І всі ці злочини поповнюються після підписання гельсінкської декларації щодо прав і свободи людини!

Нехай вас Бог судить! Щодо нас, то ми змушені довести до відома світової opinio стан вірних, які перебувають на советській території.

Якщо не буде встановлено слідства в справі вбивника Івана Бібленка і якщо не видадуть найсуворіших доручень усім інституціям, які підлягають вашому авторитетові, щоб покласти кінець убивствам, явним і скритим, повільному отруюванню, тоді вся відповідальність за здоров'я і життя наших братів і сестер спаде безпосередньо на вас.

Просимо повідомити нас про заходи і гарантії охорони для Ради родичів ув'язнених на наступну адресу:

Місто Краснодар
вул. Підгорна ч. 30
Малина Юріївна РИТКОВА.

дітей багатіїв, тоді як діти бідняків могли лише знадвору крізь вікна заздрісно дивитись, як бавляться коло ялинки їх ровесники з багатих родин. До того ж, освітлена запаленими свічками ялинка часто була причиною пожежі і жертв насамперед серед дітей.

Тепер все це забувалось. Як писав у „Пролетарський Правді” відомий київський журналіст Григорій Дусавицький лише шкідники могли позбавити дітей тієї радості і розваги, які надає їм ялинка. Він підкреслював, що відновлення свята ялинки заініціював „великий друг дітей” Постишев. Це й не дивно, бо культ особи Постишева в цьому році досяг своєї найвищої точки. У московській „Правді” з'явився навіть дружній жарт-малюнок, що зображав усміяного Постишева в одязі Діда Мороза з прив'язаною штучною бородою, ялинкою в руках і мішком з подарунками для дітей за плечима. Щоб усунути зі свята ялинки релігійний зміст, її назвали „новорічною”, і свято її сполучили з Новим Роком.

Актори і режисери столиці України були настрашені погромними статтями у „Правді” з 28 січня „Сумбур замість музики” і 16 лютого „Балетний фальш” з критикою модерної музики і танців та закликами боротись проти аполітичності, формалізму і натуралізму в мистецтві.

Все ж Оперовий театр інтенсивно підготував свою нову постанову-оперу „Наталку Полтавку” з наданням їй великих оперових форм за зразком недавно поставленого „Запорожця за Дунаєм”. Новий сценарій вистави уклав режисер Володимир Манзій. Над музичною обробкою, оркеструванням і достворенням музичних темок працював композитор Володимир Йориш. Текстову частину нової обробки оформив Максим Рильський. Завданням нової редакції було обернути „Наталку Полтавку” у велику оперу. Але в цьому напрямі перероблювачі переборщили. Коли в „Запорожці за Дунаєм” лише дописано додатковий акт „Карась у турецького султана” і включено кілька вставних точок, то „Наталка Полтавка” зазнала докорінної переробки. Введені нові дійові особи: тахтаулів-

ський діяч, канцелярист Скоробреха і весела відпочивачка Оріся. Композитор Йорши написав наново аж 40 музичних творів, у вертотору та всьому типу до 2-ої дії, залишаючи з музики Лисенка лише 8 музичних творів. Таким чином нова редакція привела фактично до написання нової музичної обробки "Наташки Полтавки" і значного поширення твору із впровадженням нових персонажів.

У такому зміненому вигляді чимало потерпілий на тому заїр Котляревського і Лисенка був показаний уперше 26 лютого. Ставив оперу Володимир Манзіл, диригував Володимир Йорши, декоративні виставили Іван Курочка-Армашевський та Семен Євенок, танці поставив М. Дельсон за консультативною допомогою української народної хореографіні Василя Берковича. Але, не зважаючи на старанну підготовку і гарне виконання, серед слухачів опери та і в самому театрі створилося перекопання про необхідність повернення безсмертних творів української класики "Наташки Полтавки" як і "Запорожця за Дунаєм" до їх первісної редакції.

У березні киянські ансамблі оперового театру, хорова капелі "Думка", капелі бандуристів та жіночого хорового ансамблю ізидили до Москви на Декаду українського мистецтва. Опера показала там три вистави: "Запорожця за Дунаєм", "Наташку Полтавку" і "Снігуроньку", інші мистецькі ансамблі країні точки свого репертуару.

Кияни мали величезний успіх, чого не могла не визнати і московська преса. У "Правді" з 13 березня рецензент В. Тородинський, не приховуючи свого неприємливого ставлення до української культури, писав: "Москвичів важко вразити чимсь у галузі театру і музики, але можна сказати, що перша ж вистава української опери принесла багато радості глядачам, які переповнили Великий театр. Співають українці добре".

За урядовою постановою 23 березня Київський театр опери і балету першим із театрів цього Союзного Союзу був нагороджений орденом Леніна. Характеристично, що навіть московський Великий театр одержав цю саму нагороду лише роком пізніше. Трупу киян — учасників Декади нагородили орденами. Але наскільки несприятливі і короточасні були ці урядові ласки та нагороди свідчила дельташансольна

декого з нагороджених. Директор Київської опери Яновський одержав орден "Знак пошани" за "видатні успіхи в розвитку українського оперового мистецтва", а в наступному, 1937 році був розстріляний як "ворог народу". Із цього року видавчого співака-баса Дюна, відзначаючого на Декаді орденом Леніна.

Зазнав погрому Польський інститут, що був приміщений на подвір'ї Софіївського собору, і разом з ним — польський театр, заснований у 1931 році. Керівника інституту, польського письменника Бандурського заслали, а мистецького керівника театру Скібневського розстріляли, і в "Пролетарській Правді" з'явилась стаття про нього як про фашиста, що довів театр до ідейного та мистецького занепаду. Останньою виставою польського театру була комедія Фреда "Ламп і гусари".

До Києва загоголю президент Чехо-Словацьчини Едуард Бенеш. Його возили по місту показуючи пам'ятники киянської старовини, а пізніше повезли до приміського колгоспу, де в одній з селянських хат був уряджений для гостей пишаний обід. Хату заздалегідь перед тим основи відремонтували і побілили. В день гостини стили накрили новенькою скатертину, а обід з українських страв був виготовлений у кухні ресторани найкращого киянського готелю "Континенталь" і привезений у термосах до колгоспників. Нічого не підозрюючи, найвигідніший чех хвалив страви, якими його частували, і визнавав, що ніколи не доводилося йому споживати такі смачні обіди під селянською стріхою.

Киянські газети заряснили відомленнями про події в Іспанії, де 16 лютого на виборках до парламенту переміг "народний фронт", тобто блок комуністів, соціалістів і республіканців. Проти створення з них лівого уряду в ніч на 18 липня в еспанському Марокко і на Канарських островах спалахнуло повстання військовиків, до яких ранком приєднались генерали в різних частинах Іспанії. Почалась громадянська війна. Протикомуністичне військо очолив генерал Франціско Франко, який у серпні розпочав наступ на Мадрид. У листопаді цей наступ був спинений на підступах до столиці, і почалась облога Мадриду. І як і цілий перебіг громадянської війни докладно описували совет-

ські газети. Війною також був охоплений Китай.

Зростаючий антагонізм з гітлерівською Німеччиною і свідомість неминучої війни з нею спонукували Москву до затіснення дружби з народами, загроженими німецькою агресією. Одним із таких виявів „дружби” з чехами після недавньої київської візити Бенеша мала бути запланована в Київському Оперовому театрі постава опери „Продана наречена” чеського композитора Сметани. У серпні режисер Манзій, диригент Йориш і мистець-декоратор Хвостов, які підготовляли постанову цієї опери, виїздили до Праги, де ознайомились з постановою твору Сметани у Празькому Національному театрі, з життям чеського села, народними піснями, одягом та архітектурою. Опера „Продана наречена” була підготовлена і поставлена в перших днях січня наступного року.

Газети принесли довжелезні матеріали в справі Зінов'єва, Каменєва та інших осіб, уже попередньо засуджених на довічне ув'язнення у справі вбивства Кірова, а тепер оскаржених у несамовитих злочинах, готуванні замахів на Леніна, Сталіна, Свердлову ще в 1918 році і намаганнях повалити советську владу. Відбутий слідом за тим у Москві судовий процес виглядав радше як сенсаційне театральне видовище. На суді оскаржені визнавали інкриміновані їм провини й підтакували суддям та прокуророві Вишинському. Всіх їх засуджено на смерть.

Водночас почався шалений галас у пресі. Всі київські газети закликали викривати по установах і підприємствах контрреволюціонерів-троцькістів, шкідників і диверсантів, виявляти їх злочини перед партією та урядом. Це означало — писати доноси один на одного, пригадувати кожний критичний вислів проти Сталіна чи політики партії, зроблений десять і більше років перед тим. Почались у Києві масові арешти за підозрених у троцькізмі та їх симпатиків. Заарештованих без усякого слідства і суду „буржуазних націоналістів” відправляли на Сибір, Колиму, в Казахстан. Хвиля ежовського терору залила країну.

Переякані були і театральні діячі. В опері замість розвивати українське оперове мистецтво кинулись ставити за прикладом московсь-

кого Великого театру „Тихий Дон” за романом Шолохова.

Зі Львова наспіла сумна вістка, що 7 грудня помер відомий письменник Василь Стефаник, „стипендіят советського уряду”, як подавали газети.

Під знаком зростаючих репресій і арештів, що шаліли водночас з появою статей про права людини, про великі блага, які давала трудовому людству щойно прийнята 5 грудня на III Надзвичайному З'їзді Рад „найдемократичніша в світі сталінська конституція”, скінчився 1936-ий рік.

ХТО МОРДУВАВ І МОРДУЄ?

У 1972 році в видавництві ІМКА-Прес під заголовком „Друга книга” вийшли поширювані Самвидавом спогади Надії Мандельштам про знищеного в 1937 році на Колімі її чоловіка, визначного поета Осипа Мандельштама. Аналізуючи систему народобивного комуністичного режиму, авторка порушує питання: хто вбивав, що це були за нелюди, які впилися людською кров'ю? Цю проблему в еміграційній пресі майже не порушувано. А проте, тих нелюдів були тисячі.

„Я знаю, — пише Мандельштам, — що „світ лежить у злі”, але іноді й мені видається, що в оптимізмі лежить крихітка істини: чи не тому якийсь „ми”, нечисленні й розпоршені в просторі люди, з тих, хто з дитинства чув про боротьбу проти кари смерті і знав про Христові ясла і Благу вість, з таким жахом ставилися до кривавої лазні двадцятиого віку, що встигли увібрати в себе думку про недопускальність знищення собі подібних... (Саме ці знали, що ціль не виправдує засобів).

Люди, яких використовували для масових убивств, взагалі ніколи ні про що не чули... Вони сліпо довірялись начальникам, а тому добирали смаку в убивствах і знущаннях. Відомо, що особливою жорстокістю відзначались підлітки й неомірки. У гітлерівській армії розстрілювати мирне населення на „бриючому” леті висилали шістнадцятилітніх хлопчаків. Такий хлопчисько не цінує ні свого життя, ні чужого. Він здатний на все. Тих, хто спокушав „мали сих”, було порівняно не багато, але вони своєчасно встигли ізолювати дітей і зацепити їм звірячі нахили. А ще існувала юрба, розбещена війною, яка понюхала крові. Я завважила, що одним із провідних почуттів, на яких можна прагнути, розбещуючи людей, є заздрість. Заздрісною звичайно буває людина, яка усвідомлює свою слабкість. Доконуючи мерзотності і злочини, вона задовольняє заздрість і відчуває себе сильною. Нині вчинки свої вона завжди виправдує світовою справедливістю.

Оксана Керч

ЖІНКИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Виступи жінок в Році Жінки у вільному світі відзначалися оптимізмом і надіями на покращання життєвих умовин і так уже не найгірших. Наша ж участь в Році Жінки віднотує безмір терпінь, а то й цілковите знищення крапчих жіночих сил в Україні, і в тому жалібному тоні меркнуть і ті скромні проблески деяких успіхів і вкладу свідомої української жінки в громадське та культурне життя нашої Батьківщини. Проте, нам хотілось би закінчити цей успішний рік, а для нас безміри важкий — трішки бадьорішим тоном. Клонячи голови перед подвигом українки-борця, українки-страдниці, ми бажали б цю болючу свідомість пом'якшити оцінкою жіночого подвигу в ділянці української культури, в рівній мірі загроженої як і життя її творців.

Ми свідомі того, що ворог нищить послідов-

Така людина має дві-три фрази для самовиправдання, якого вона власне не потребує.

Окремі люди в наговні, що біснувалися в роках після Першої світової війни, а потім на службах і роботах „мирного будівництва”, може, одним вухом і чували про заборону вбивати собі подібних, але їх встигли переконати, що заради користи справи не тільки можна, але навіть треба убивати. Боягузи і сластолюбці, що підбурювали юрбу, самі вони здатні тільки на доноси, але їх захоплювали зухвальство і сила справжніх убивців. Ця юрба ревіла на зборах, які схвалювали вирок смерті. Вона своїми криками підстобувала погромників і розкуркулювачів. Виючу юрбу було видно і чути звідусіль, але становила вона невеликий відсоток населення. Основну масу становили похмурі люди, які уникали убивців, але не насмілювались їм нічого сказати. До того ж вони не мали аргументації. Христових ясел вони не бачили, а з правого й лівого боку чули слова одною мовою. То була мова обіцянок і помсти. Юрбу, що верещить, і юрбу пасивну можна обернути в першу-ліпшу сторону, а в кожному суспільстві знайдуться „кадри”, щоб знищувати собі подібних, юрби людей з пустопорожніми очима. Усе питання в тому, чи захочуть їх використати і чи знайдуться спокусники. Усе питання в спокусниках. На сьогоднішній день мене цікавлять хлопчики, що живуть на Заході і повідпускали довге волосся. Кому вони заздять і які недомірки керують ними? Чому коло них крутається Сартри і чим їх спокушають? Чи знають вони техніку китайської кам'яної шапки і на чію голову кортить їм її надіти?..”

но субстанцію нашого народу, нищить в першу чергу творців нашої культури. Нищить їх довгі століття, рафінованими способами, обставляючи творчість низкою заборон — писати, співати, друкувати українською мовою, і все таки, не зважаючи на ці заборони, українська жінка переборює і вносить в скарбницю нашої культури величезний вклад.

Нагадаємо імена лише деяких жінок, що мали щастя потрапити в енциклопедії та хрестоматії.

Коли вірити історикам, жінки лише в нашу історичну добу зазнали приниження і мали можливість бути виключно опікункою домашнього вогнища. Але на світанку нашої ери українки були і воїнами і головами роду і воєначальниками, словом виконували ті обов'язки, які нині належать виключно чоловікам. Це відноситься до нашої праісторії, коли на берегах Чорного моря жили діви-воїни, звані амазонками. А доба так званого матриархату тривала в нашій батьківщині дуже довго. Слід значного становища жінки в житті нашого народу вияснює інше явище: письменність українки в ті часи, коли в Європі її взагалі не було. Княжна Анна Ярославна дивувала дикий в тому відношенні Захід, коли привезла з собою євангеліє з власноручним написом

В порівнянні з культурним уже Заходом в XVIII та XIX столітті в Україні творить поезії, що стають народними піснями, молода сотниківна Маруся Чурай: „Ой не ходи, Грицю”, та „Засвітали козаченьки”, коли згадати лише ті, які затримала народня пам'ять.

XIX століття — це на Україні повна емансипація жінки. Олена Пчілка — перша журналістка, редакторка журналу „Рідний Край” — має в Галичині суперниць в особі Наталії Кобринської. В ділянці журналістики та публіцистики відомі славна поетка Леся Українка, Людмила Черняхівська, Софія Русова, що не лише писали на різні теми сучасного їм життя, але й формували політичні погляди. Особливо багата наша культура на поеток та письменниць. Відомою є симпатія Тараса Шевченка поетка Ганна Закревська, дружина Панька Ку-

ліша — Ганна Барвінок і молодші Леся Українка, Христя Алчевська, Лада Могиллянська. Починаючи з Марка Вовчка проза теж не поступається поезії. З-під пера Ольги Кобилянської, Любови Янзвської, Олени Пчілки, Людмили Старицької, Грицька Григоренка, Надії Кибальчич виходять оповідання, повісті, драми, що відзначаються не лише актуальним сюжетом, а й високою культурою мови.

XX століття виявило і поетичні і прозові таланти українських жінок. Поетки-емігрантки, як Наталя Холодна, Олена Теліга, Оксана Лятуринська, створили новий стиль політичної поезики, а їхні послідовниці Алла Коссовська, Ганна Черінь, Ольга Лубська, Віра Ворскла, Міра Гармаш продовжують жанр поезії ностальгії.

Зовсім відмінний тип поеток становлять поетки сучасної України: Наталя Забіла, Марія Пригара, Любов Забашта, Ліна Костенко і ще молодші Ірина Стасів-Калинець, Ірина Сенік, Оксана Попович. Прозаїки: Зінаїда Тулуб, Галина Журба, Докія Гуменна, Дарія Ярославська.

На цьому не дуже повному переліку імен не кінчається прозова творчість українки, особливо в Україні, де творчість дуже ховзька професія і дуже важкий змаг за правду та власне обличчя. Багато жіночих починів закінчилося на дебюті, багато їх обірвалося трагічно.

Науку вінчають такі жіночі імена, як історика Софії Василенко-Полонської та Олени Курило. Дісбірними іменами заступлено малярство, графіку, скульптуру — Олена Кульчицька, Галина Мазепа, Ярослава Музика, Алла Горська, Оксана Лятуринська, Галя Мілянівна, Жорж Діндо — скульптура. Графіка заступлена світлими іменами Олени Сахновської, Оксани Кравченко, Софії Налепинської-Бойчук — мисткинь світової слави, засланих в 30-их роках на холодну північ та замучених.

Щасливіша доля українських акторок, тому й діяльність їхня була дуже популярна: М. Заньковецька, Садовська-Барільоті, Софія Лисенко (фільмова артистка, що виступала у фільмах з Іваном Мозухіним), а далі Борисоглібська, Совачева, Голіцинська, Федорцева, Стаднікова, Чистякова.

Можемо похвалитись і знаменитими диригентками, як Софія Росіневич-Щуровська —

організатор музичного життя Закарпаття та Тетяна Кошиць, що перебрала батуту з рук померлого, славного Олександра Кошиця.

На еміграції виросло ціле покоління суспільних та політичних діячок: редакторка журналу „АВН-Кореспонденс” — Слава Стецько, Маруся Бек — фундатор першої жіночої літературної нагороди і активна політична діячка, Уляна Целевич, голова ОЖ ОЧСУ та ін.

На їхніх славних чинах росте нове покоління на еміграції, яке вже сьогодні має успіхи в своїх професіях, здобуває нагороди й відзначення. Та цього не досить, ці жінки беруть участь в боротьбі за виборення волі України.

СОВЕТСЬКІ ШПИГУНИ В КАНАДІ

Член канадського парламенту Отто Джелінек заявив, що советська амбада в Оттаві „кишить” більшовицькими шпигунами, які працюють спільно з більшовицькими шпигунами в Америці.

„Інформації, які ми збрали з наших розвідчих джерел, — каже Джелінек, — свідчать про те, що щонайменше половина службовців советської амбада в Оттаві є агентами КГБ або інформаторами. Ці „дипломати” одним із своїх головних завдань ставлять збирання інформації про NORAD (Північно-Американську Повітряну Оборону) та спільні канадсько-американські оборонні операції. Вони використовують також Канаду як базу для інфільтрації професійних спілок в ЗСА і для розпалювання страйків в обох країнах.

Головними шпигунами у советській амбада в Оттаві є три особи: майор Владімір Васильєв, заступник військового аташе, Борис Сухарев, перший секретар амбада і Вольдемар Вебер, другий секретар. Третій шпигун на прізвище Гречко вільно подорожував по Канаді як зв'язковий офіцер з советським Олімпійським комітетом.

Васильєв, що працює в ГРУ (військова розвідка), був депортований з Лебанону після спроби підкупити лебанонського пілота, пропонуючи йому 200.000 доларів за те, щоб дав йому можливість перевезти до СРСР збудований у Франції літак „Міраж”.

Вебер був советським шпигуном у Швеції на проязі 1965-67 рр. і переїхав до Канади в 1970 р.

Сухарев розгортав шпигунську сітку на Кубі, у Франції і Югославії.

Гречка депортували як советського шпигуна з Британії у 1971 р. Він підготував саботажі на стратегічних англійських підприємствах і був замішаний у корупції серед британських політиків, науковців і державних урядовців.

Щонайменше 17 інших агентів працюють у советській амбада в Оттаві, апарат якої нараховує 35 осіб.

ЗАПОВІДІ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЧЕСНОТ

Півтораєта років тому під час польського повстання проти царату 1831 року в Анталогії поезії вміщені були ці „Заповіді”, написані повстанцем Бруно Кіцінським. Після здобуття Варшави повстання було здушене російськими військами. Ці „Заповіді” Кіцінського поширювано серед польських повстанців:

- „1. Нехай не буде у тебе іншої Батьківщини.
 2. Якщо можеш служити Батьківщині, не служи чужим народам; говори завжди своєю рідною мовою.
 3. Пам'ятай про те, щоб усі дні свого життя присвячувати Батьківщині.
 4. Шануй батька свого і матір свою, тобто Батьківщину і Свободу, якщо хочеш, щоб ім'я твоє жило в країні твоїх батьків.
 5. Не сприяй убивству твоєї Батьківщини і народних свобод холодною байдужністю до них.
 6. Не приймай платні від чужої країни.
 7. Не кради громадської власності.
 8. Не свідчи брехливо проти своїх компатріотів, не будь шпигуном або донощиком.
 9. Не забажай країни сусідів твоїх.
 10. Ні домів їхніх, ні скарбів, ні будь-якої речі, що їм належить.
 11. Люби Батьківщину твою і свободу з цілого серця, з усіх сил твоїх і, як для самого себе, старайся, щоб усі народи користувались свободою”.
- Як же розбігаються деякі з цих заповідей польського героя, романтика і патріота з дійсністю в Польщі, коли вона здобула самостійність у 1918 році!

ЖУРБА МОСКОВСЬКИХ ІМПЕРІЯЛІСТІВ

(Фейлетон)

Справа України повсякчас ієть московських імперіялієтів різних мастей, як іржа залізо, що ні спати вони, ні їєти, ні з'їдженого перетравити нормально не можуть. Повидумували вони тюрми, концтабори, „психушки”, заслання, зближення націй, русифікацію, лінгво- і геноцид, зниєчили мільйони українців й інших, попереєкручували ієсторичні факти, пробрехалиє уже з головою, але живучій українській національній стихії ніяк дати ради не можуть. Заєкороткі руки, недорозвинений мозок і дурні, хоч жорєстокі, методи.

Казаятьєя московські єервоні імперіялієсти гірше від скажених собак, видумують і практикують найдраєстичнієші заєходи проти зростаючої сили української й інших поневолених націй, але успієхи марненькі, не більєші, як на економієчному відтинку.

Емієграційні московські різношерєсті імперіялієсти більєш зрієзничковані у підєході до справи України. Одні єє живуть валуєєвськими „мудроєцями”, мовляє, „не било, нет і не будет”; другі улієзливо проєпагують „обций котелок”; треті є за непередрієшенєство, тобто, щоб співраєцювати з ними в наєпряємку повалення большевиєцького реєжиму, а в майєбутньому народ повинен вільним голосуванням заяєвитись або за самостійною Україною, або за

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“САМОПОМІЧ”

В НЬО ЙОРКУ

Позички особисті і гіпотечні (морєдєжі) на низькі відєсотки
до сплати в доєгідних ратах.

Дивіденди від єленських оєщадностей

6%

яєкщо не виєбираєте євертьрієчної дивіденди.

Self Reliance (N. Y.) Federal Credit Union
108 Second Ave. New York, N. Y. 10003
Tel.: (212) 473-7310

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА — ШАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ!
УКРАЇНСЬКА
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА "ПЕВНІСТЬ"
У ЧІКАГО

приймає ощадності особисто або поштою і виплачує квартално найвищу дивіденду в річному відношенні, а саме:

5¹/₄ від звичайних щадничих конт,
6¹/₄%, 6¹/₂%, 6³/₄%, 7%, 7¹/₂%, 7³/₄% від ЩАДНИЧИХ СЕРТИФІКАТІВ,
відповідно до суми ощадностей та часу, на який вкладається.

Для вигоди свого членства Спілка відкрила новий рід послуг, а саме:

ОСОБИСТІ ЧЕКИ т. зв. „НОВ АКОУНТС”.

Чекові книжечки до вибору у різних величинах та красках!

СПІЛКА має теж для користування своїх членів „ПЕНСІЙНІ КОНТА — ІРА та КІС”,

на яких зложені гроші відтягається від прибуткового податку,

Всі ЩАДНИЧІ КОНТА забезпечені ФЕДЕРАЛЬНОЮ УРЯДОВОЮ АГЕНЦІЄЮ — ФСЛК
до суми 40.000 доларів.

ВОГНЕТРИВКІ ДЕПОЗИТОВІ СКРИНЬКИ для переховування

вартісних речей до винайму в СПІЛЦІ!

За інформаціями та порадами у всіх фінансових справах просимо звертатися особисто або
телефонічно з довір'ям.

ОБОРОТОВИЙ КАПІТАЛ СПІЛКИ за 12 років існування
перейшов суму 26 мільйонів доларів!

АДРЕСА СПІЛКИ:

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
932-936 N. WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILL. 60622
Telephone: (312) 772-4500

СТЕНТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
"БУДУЧНІСТЬ"
У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10.000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5¹/₄% ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave. 3011 Caniff
Detroit, Mi. 48210 Hamtramck, Mi. 48212

Tel.: 843-5411

ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ. ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ, УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Майно кожного вкладчика чи позичкодавця забезпечене.

Приймає ощадності і платить 5¹/₂% дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)

FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703

Tel.: 914-965-8560

федерацію з Москвою; четверті згодні вже за Україною визнати і самостійність, але територіально обкряти її лише до Київщини, Волині, Поділля, Чернігівщини й Полтавщини.

Один з таких „розв'язувачів” „добросусідських взаємин між майбутньою Україною і Московщиною знайшов просту формулу: відкряти від України Харківщину, Січеславщину, Донеччину, Херсонщину, Крим і Одесу. Це, мовляв, „істинно рускіє території”, бо Москва завоювала їх, а населення в містах сьогодні в більшості московськомовне.

Не будемо розводитись над писульками цього московського еміграційного „соломона”, бо немає ні місця в журналі, ні охоти в автора. Скажемо йому лише: „Не кажи гоц, поки не перескочиш, бо можеш ратиці свої поламати!”

Що Україна буде самостійною, ми знаємо і без нього. Ми, як сказав безсмертний Симон Петлюра, „в самостійну Україну віруємо і її ісповідуємо”, бо процес усамостійнення націй не мине й Московської імперії. І розлетиться ця анохронічна потворна імперія, як старий непотрібний горщик і на її черепках постануть нові держави, в тому числі й Україна. І не лише з Києвом, Львовом, Черніговом, Ужгородом, Чернівцями, Вінницею й Полтавою, але й також з Харковом, Донецьком, Січеславом, Запоріжжям, Херсоном, Одесою й Симферополем. І прийдеться ще Москві відступити Україні Кубань і Ставропільщину, західню Вороніжщину з Білгородом, південну Курщину та старий козацький Стародуб. Білорусі хоч-не-хоч прийдеться віддати Смоленськ, Рославль і Великі Луки; Фінляндії — всю Карелію, а може й Кольський півострів з Мурманськом; Польща забере свій Крулевець (по-большевицькому: Калінінград). Далі, треба буде змотувати вудочку з Кавказу, виректись Дону, Астрахані й Оренбургу в користь вільної Козацької федерації та позбутися Зеленого Клину, всього Сибіру, Казахстану, Туркестану й Ідель-Уралу. Одним словом, прийдеться хоч-не-хоч виректись всіх загарбань на протязі своєї розбійницької історії, обмежитись лише до своєї етнографічної території і стати врешті нормальним народом та займатись суто своїми внутрішніми справами, а не бути паразитом.

Вже, недалекий той час, коли імперіялістичну язву москалям прийдеться випікати залізом і вогнем, присмирювати їхню бундючну пиху та вчити їх людяности такі їхніми методами. Московська імперія сьогодні і завтра — страшний анахронізм і

парадокс. Розвал її неминучий. Розсиплеться вона, як порохнявінь, і лишаться по ній лише ніжки та ріжки.

Панько Незабудько

***** ТРОХИ ГУМОРУ

Куди дивиться світ, а куди Америка?

Один французький дипломат у розмові з колегами заявив:

„Світ з увагою дивиться на Америку, а Америка з увагою дивиться на телевізію”.

Злодій, який логічно мислив

Одного чоловіка оскаржили за те, що він пробував оплатити рахунок фальшивими грошми. На суді він заявив, що не знав, що ті гроші — фальшиві. Під тиском доказів заявив: „Я їх украв. Чи ж я крав би їх, якби знав, що вони фальшиві?!”

Суддя, подумавши, вирішив, що злодій має рачію, але натомість висунув проти нього обвинувачення за крадіжку.

— „Так, я украв їх, — заявив обвинувачений, — алеж фальшиві гроші не мають легальної вартости. Тож чи є це злочин украсти безвартісну річ?”

Суддя ще раз подумав і вирішив звільнити обвинуваченого від вини і карі.

Єдина в світі тварина

Людина — єдина на світі тварина, з якої можна здерти кілька шкір.

Біднішому ліпше

Бути багатою людиною — річ не добра. Людина з одним годинником знає завжди точно, котра година. Людина з двома чи трьома годинниками ніколи не певна котра година.

Недочув

Розмовляють двос приглухуватих приятелів. Один з них каже: „Тепер нарешті я маю добрий слуховий апарат, і коштує він лише 15 доларів”. — „Гратулюю, — відповів його приятель. — І що ж він собою представляє?” — Перший приятель поглянув на свого годинника і сказав: „Пів до четвертої”.

“VISNYK” — “THE HERALD”
Published by Organization for Defence of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.
Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.
